Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἕνας λαὸς λυτρώνεται ἅμα δείξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικοὺς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΓ ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 7 ΤΟΥ ΔΕΚΕΒΡΗ 1908 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 321

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Στὸ Ἀνάκτορα τῆς Ἀλεξάνδρας Παπαμόσκου.
Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ. Λόγοι κι ἀντίλογοι—Ὡς τὴ θύρα.
ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Στὸν σκιὸ τῆς συκιᾶς.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Πὰ τὴ «Μεγάλη Ἄρκα»
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Ὁ Γήτανος (δεκάλογος).
Δ. Π. Π. Νομισματολογία.
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗΣ. Σημείωμα.
Γ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ. Πὰ τὸν Ἐγωϊσμὸ καὶ τοὺ Ἐγωϊστὰ (τέλος).
ΧΡΗΣΑΤΙΣΤΗΣ. Χρηματιστικά.
Κ** Ἀπὸ τὸν Ἔξω κόσμο—Ἡ Τέχνη καὶ ἡ Ἠθικὴ στήμη.
ΣΤ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ. Τρεῖς καρικατοῦρες τοῦ Μισιοιώτη.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ὁ,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ--ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

"ΣΤΟΝ ΗΣΚΙΟ ΤΗΣ ΣΥΚΙΑΣ,,

Ὁ νέος τόμος τοῦ κ. Πέτρου Βλαστοῦ σημειόνει ἀναμφίβολα μιὰ πρόοδο στὴν καλλιτεχνικὴ ἐξέλιξή του, τουλάχιστο ἀπ' τὴ δεύτερη ποιητική του συλλογὴ ποὺ γνωρίζω μόνο. Ἂν ὁ κ Βλαστὸς εἶναι γεννημένος μόνο πεζογράφος, ἢ ἡ τέχνη του ἤβρε μιὰ ἔκφραση πληρέστερη πρώτα στὸν πεζὸ λόγο, εἶναι ζήτημα ποὺ θὰ τὸ λύσουν μόνο νέα ποιητικά του ἔργα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς στὰ διηγήματά του αὐτὰ κατορθώνει νὰ γίνεται πιὸ κύριος τῶν τεχνικῶν του μέσων. Ὅ,τι στὸν ποιητικό του λόγο ἐνεργούσε δυσαρμονικά, ἀμούσικα, πεζά, στὴν πεζογραφική του ποίηση πολεμᾶει νὰ γίνη ἁρμονία καὶ κάλλος, ἡ εἰκόνα νὰ παίρνη ζωντανότητα καὶ δύναμη, τὸ ἄπλωμα νὰ γίνεται συγκράτημα, λακωνισμὸς σχεδόν, ἡ γλώσσα, ποὺ στὸ στίχο σέρνουταν καὶ σκόνταβε ἄπλαστη, βαριὰ κι ἀλύγιστη, ἀλλάζει σὲ ρυθμὸ ξεχωριστὸ κι ἀνεβαίνει σ' ἕνα ὕφος προσωπικὸ καὶ ποιητικὸ καὶ τέλος στὰ διηγήματα αὐτὰ μετριάζεται σημαντικὰ ἡ ὑπερτονικὴ πληθώρα ὀνομάτων, τόπων κ' ἐννοιῶν ἀφαιρεμένων, ποὺ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς λεγόμενης φιλοσοφικῆς ποίησης τοῦ καιροῦ μας καὶ τὴν κυνηγάει περσότερο λόγια παρὰ ἰδεολογική, ὅπως θέλει νάνται.

Ὡς τόσο ὁ κ. Βλαστός, ὅσο κι ἂν προγώρησε μὲ τὸ νέο του ἔργο σὲ καλλιτεχνικὴ ὡριμότητα, ὅσο κι ἂν ἄφισε μὲς τὰ σονέτα τῆς «Ἀργώς» του ἕνα μεγάλο βάρος ἀπὸ ὅ,τι ἔκανε τὴν ποίησή του κουραστική, μαζὶ μ' αὐτὸ σὰ νὰ παράτησε καὶ κάθε δροσιὰ ἄμεσης συγκίνησης, ποὺ δὲν ἔλειπε ὁλότελα ἐκεῖ μέσα. Ἡ γύρα μας πραγματικὴ ζωὴ σὰ νὰ μὴν ὑπάρχει γιὰ τὸν ποιητὴ τοῦ «Στὸν ἡσκι τῆς συκιᾶς». Ὅταν γυρίζει σ' αὐτὴ τὸ μάτι, ἡ ἀσχημιά της τοῦ ἐμπνέει μονάχα ἀποστροφὴ καὶ

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΕΠΑΜ. Α. ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗΣ

μίσος κι ἀγανάχτηση καὶ κυνηγώντας, σὰν ποιητής, τὴν ὀμορφιά της, βρίσκει τὸ ἴνδαλμά της σὲ παλιά της μόνο φανερώματα Τὰ φανερώματα αὐτὰ τὰ ποδίνει σὲ κάπιες ἰδιότητες τῆς ἀνθρώπινης φύσης σβυσμένες πιὰ καὶ γιὰ νὰ γυρίση τὴ ζωὴ στὴν παλιὰ ὀμορφάδα της γυρεύει νὰ τὶς ξυπνήση παλι μέσα στὴ ζωή. Τὰ περσότερα πλασματά του στὰ διηγήματα αὐτὰ κατέχονται ἀπ' αὐτὸν τὸν πόθο καὶ τὸ μεταφυσικὸ σχήμα τῆς ἰδέας του εἶναι τὸ κόκκινο τὸ νήμα ποὺ περνάει σ' ὅλο τὸ βιβλίο του. Ὁ Προμηθέας του καρφώνεται στὸ βράχο, γυρεύοντας νὰ ξαναφέρη τὴν ἀληθινὴ ζωὴ στὸν κόσμο, τὴ βασιλεία δηλ. τῆς σκληράδας καὶ τῆς μεγαλόφρονης ἀρχοντιᾶς καὶ λεβεντοσύνης, ἡ Σκλήραινα ὀνειροδέρνεται καὶ ξεψυχάει μὲ καλοκαίρια ὀμορφιᾶς χαμένα καὶ μὲ μεθύσια διονυσιακά, οἱ Παπαγρηγόρηδες, οἱ Ψελλοὶ κ' οἱ Ἀλέξηδες ψελλίζουν, καθένας μὲ τὸν τρόπο του, τὴ φόρμα τῆς ἰδέας τοῦ ποιητή τους Κάθε ἄλλο σκοπὸ ἔχω ἐδῶ παρὰ νὰ συζητήσω τὴν οὐσία ἢ τὴν ἀλήθεια τοῦ σχήματος τῆς σκέψης τοῦ κ. Βλαστοῦ, κάθε ἄλλο ἐπίσης παρὰ νὰρνηθῶ τὴν ποίηση τῶν ἰδεων. Κατώτερος τρόπος ἔκφρασης τῆς μορφιᾶς ἀναμφισβήτητα, ἀλλὰ κι ὁ κλήρος τῶν περσότερων δημιουργῶν τῆς φαντασίας. Τὸ ἐνορατικὸ ἔνστιχτο φυτρόνει σπάνιο στὸ λιβάδι τῆς δημιουργίας. Ὡς τόσο κ' ἡ ποίηση τῶν ἰδεῶν γιὰ νὰ ἐνεργήση αἰσθητικὰ ὀρείλει νὰ λάβη μιὰ καθαρὴ καὶ φωτεινὴ μορφή, νὰ σωματωθῆ σὲ πρόσωπα καὶ πράξεις εἴτε περιστατικὰ ποὺ νὰ ξυπνοῦν στὸ πνεύμα ἄμεσα τὴν ἔννοια τῆς ποιητικῆς παράστασης. Δηλαδή, ἂν ὁ ποιητὴς δὲν ἔχει τὸ χάρισμα νὰντλῆ ἴσα ἀπ' τὴ ζωὴ ἀπροκατάληπτα τὶς παραστάσεις του, μὰ τοῦ χρειάζεται σ' αὐτὸ ἕνα κέντρισμα ἀπὸ τὴ σκέψη του, ἡ παράστασή του ὡς τόσο πρέπει νἄναι μιὰ εἰκόνα τῆς ζωῆς, οἱ ἄνθρωποι πλάσματα μὲ ζωντανὴ ψυχή, οἱ πράξεις τους νἄναι λογικὲς συνέπειες τῶν ὁρμῶν τους, τὰ περιστατικὰ νάχουν μιὰν ἀληθινὴ ψυχολογία, τὸ πρόβλημα ποὺ ἀπλόνει μπρὸς στὸ πνεύμα μας νὰ καταστρώνεται αἰσθητά, ἀφίνοντας σ' ἐμᾶς τὴ λύση του, ἂν δὲ θέλη νὰ τὸ κάμη ὁ ἴδιος.

Ἡ τέχνη ὅμως τοῦ κ. Βλαστοῦ φτάνει μονάχα ὡς τὴν πρόθεση· ἡ δύναμη τῆς ὑποβολῆς τοῦ λείπει· τὸ χάρισμά του νὰ μᾶς δίνη ζωηρὲς εἰκόνες περιορίζεται ὡς τὸ φαινόμενο. Μπορεῖ νὰ ἐκπλήττη, νὰ φαντάζη αὐτό, μὰ αἰσθητικὰ δὲ συγκινεῖ, γιατὶ κατω ἀπ' αὐτὸ δὲ σπαρταράει φωτεινὴ στὸ πνεύμα μας ἡ ζωϊκή του ἀξία. Ὁ ποιητὴς δὲ μᾶς βοηθάει νὰ φτάσωμε ὡς τὴ ρίζα του, δὲ μᾶς δίνει τὸ μυστικὸ κρίκο ποὺ τὸ δένει μὲ τὴν ἀρχή του. Λείπει δηλαδὴ ἀπ' τὶς παραστάσεις του ἡ ποιητικὴ ἀλήθεια. Τὸ σχήμα τῆς σκέψης του βλέπομε ξερὸ μονάχα στὴν ἰδέα τῶν πλασμάτων του, δίχως νὰ μπορῆ νὰ ζωντανεψῆ καὶ νἀναπτυχτῆ μὲ τὴ βαθιά, τὴ λογικὴ ἀλήθεια στὰ περιστατικά. Ἡ ἰδέα του, σὰν ἀφαιρεμένο σχήμα ποὺ εἶναι, δὲν παίρνει κίνηση μὲς τὴ ζωή, δὲν μπορεῖ νὰ πλάσῃ μορφὲς ὁλάκερες, νὰ σωματωθῆ σὲ ζωντανὲς συνθέσεις μονοκόματη, ὅπως εἶναι, σκονταβει στὶς ἀντινομίες ποὺ μορφώνονται μπροστά της ἔξαφνα κ' ἐκεῖ γιὰ νὰ σωθῆ καταφεύγει σὲ σκοτεινὰ σύμβολα ἢ ἀκατανόητες ἀλληγορίες, δίνει μιὰ ζωηρὴ φανταχτερὴ εἰκόνα, βοηθούμενη συχνὰ ἀπὸ παραστάσεις γνωστὲς ἤδη ἀπὸ ἀλλοῦ στὸ πνεύμα μας, μᾶς ξαρνίζει μ' αὐτὲς καὶ μᾶς θαμπόνει, δίχως ὅμως οὔτε καὶ νὰ μᾶς συγκινῆ μαζί, οὔτε νὰ μᾶς φωτίζη. Στὸ νοῦ μας μένει μόνο τὸ θεώρημά του καὶ στὴν ψυχή μας ἕνα ἀπογοητευτικὸ κενό. Βλέπομε λ. χ. τὸν Προμηθέα καρφωμένο σ' ἕνα βράχο μέσα σὲ σύγνεφα κι ἀστροπόβροντα κι ἂν δὲ γνωρίζαμε ἀπὸ κάπου ἀλλοῦ γιατὶ ἦταν καρφωμένος ἐκεῖ, ἀπ' τὸ ποίημα τοῦ κ. Βλαστοῦ θὰ μᾶς ἀπόμενε ἕνα ἐρωτηματικό, σὰν τἄλλο τοῦ γυναίκιου κλάματος ποὺ ἀκουεται μὲς τὴ σιγαλιὰ

τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἥρωα. Τὸ σύμβολο ἢ μάλλον ἢ ἀλληγορία τοῦ ἄλικου λουλουδιοῦ ἔχει σφηνωθῆ στὸ πνεύμα μας μαζὶ μὲ ἄλλες σκοτεινότητες πρωτήτερα, ὡς λ. χ. τὴν ψυχὴ τῆς γυναικὸς ποὺ δὲν τὴν ἔπλασε κανένας, κ' ἐμποδίζουν τὴν αἰσθητικὴ ἐνέργεια τοῦ ποιήματος, μὲ ὅλη τὴν ὀμορφιά του σὲ πολλὰ καθέκαστα

Ξέρω ἀπὸ πρίν τί θὰ μοῦ ποῦν πολλοί. Δὲ νιώθω ἀπὸ ἀλληγορίες καὶ σύμβολα καὶ γυρεύω λογικὴ ἐκεῖ ποὺ μόνο ἡ ὀμορφιὰ ἔχει τόπο. Κι ὅμως κάθε ἄλλο ἢ νἀρνοῦμαι τὰ σύμβολα ὡς ἔλαν ἀπ' τοὺς τρόπους τῆς ἔκφρασης τῆς ὀμορφιᾶς. Μοῦ φαίνεται ὅμως πὼς ὀμορφιὰ δὲν εἶνα μονάχα τὸ σχήμα τῆς εἰκόνας, δίχως σύνωρα καὶ τὸ νόημά της ποὺ ἔχει στὴ ζωή. Τὰ σύμβολα τὰ δέχομαι σὰ μιὰ παράσταση ζωῆς ἀποκρυμένη, μὰ ἡ παράσταση πρέπει, νομίζω, νὰ ξυπνάη ἕνα αἴσθημα ἢ μιὰ ἰδέα καθαρὰ καὶ κάπως ὡρισμένα, ἔστω στὴν αἴσθηση ἂν ὄχι καὶ στὴ νόηση μαζί. Κ' ἡ ποίηση ἡ ἰδεολογική, ποὺ ἀπευθύνεται περισσότερο στὸ πνεύμα, πρέπει νὰ μᾶς δίνη τὴν ἰδέα της φωτεινὴ καὶ νὰ χαράζη στὸ πνεύμα μας τὴν ἔννοιά της. Ἀντὶς αὐτὰ ἡ ἰδεολογικὴ ποίηση τοῦ κ. Βλαστοῦ φτάνει σ' ἕνα τυραννικὸ αἴνιγμα χαμμένο μέσα, ὅπως στὴν «Παντώρα» του, ἢ σε μιὰ παράσταση δραματικὴ καθ' ἑαυτή, μὰ ἀδιαφορη αἰσθητικὰ καὶ δίχως νόημα βαθύτερο, ὅσο ἡ ψυχολογία τῶν περιστατικῶν ποὺ μᾶς ξεδιπλώνει ξεφεύγει τὸν ποιητὴ καὶ τὸν ἐνδιαφέρει μόνο ἡ δραστικὴ ἐνέργεια τοῦ φαινομένου. Ἔτσι ἀπὸ ἔλλειψη ψυχολογικῆς καὶ ὀργανικῆς ἑνότητας μεταξύ τους θρυμματίζονται πολλὲς εἰκόνες ζωηρὲς τῆς «Σελήναινας», τὸ ἐνδιαφέρον κολιβόνεται ἀπ' τὴν ἁπλερη μορφὴ τῆς ἡρωΐδας κι ὁ καλλιτεχνικὸς σκοπὸς κ' ἐδῶ ὑπεχωρεῖ στὸ ἰδεατὸ σχῆμα, ποὺ κατέχει τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητή. Ἔτσι ἀπ' τώρα ἀπὸ τὴν περιγραφὴ καὶ στὴν ὅλη νυχτερινὴ μυστικιστικὴ ὁ κθεση τῆς σκηνογραφίας διήγημά του «ἡ Ἀθηνοῦλα» λείπει ἡ βαθύτερη ποιητικὴ ἀλήθεια καὶ μᾶς μένει κι σ' αὐτό, ἀντὶ συγκίνηση, ἕνα ἐρωτηματικὸ μ' ὅλη τὴν ποιητικὴ εἰκόνα ποὺ τὸ κλείνει. Γιὰ νὰ φτάση ὁ ποιητὴς στὴ δραματικὴ καταστροφή του χρειάστηκε ἕναν ἀπὸ μηχανὴς θεό, τὸ χέρι τῆς θεᾶς ποὺ ἔγνεψε στὴ Ρόδη, δείχνοντας τὴ θύρα τοῦ ἱεροῦ της. Καὶ ρωτᾶει νομίζω δίκαια, τὸ πνεῦμα μας: Ἀφοῦ ἡ σφαγὴ τοῦ σπαρτιάτη ἦταν χορτασμὸς τῆς ἐκδικητικῆς δίψας τῆς Ἀθηνᾶς κ' ἡ Λαμία ἦταν ὁ ἐκτελεστὴς τῆς θέλησής της κι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ Ἀθηνὰ ὡδήγησε τὴ Ρόδη νἀβρη τὸ σπαρτιάτη μὲς τὰ χιόνια, γιατί νὰ στείλη ἔπειτα μ' ἕνα της νόημα τὴν τελευταία νὰ γκρεμίση στὴ χαράδρα τὴ Λαμία μαζὶ μὲ τὸ σφαγμένο σπαρτιάτη;

Κι ὅλα αὐτὰ ὁ κ. Βλαστὸς στὴ δημιουργία του δὲ βλέπει μὲ μάτια ζωντανὰ οὔτε τὸν ἄνθρωπο, οὔτε τὴ ζωή. Τὸ σχήμα τῆς σκληράδας, τῆς χαμένης ὀμορφιᾶς κτλ. στὸ πνεῦμα του πνίγει τὴν ἄμεση ἐπικοινωνία τοῦ αἰσθήματός του μὲ τὴ ζωὴ κι ὁ ποιητὴς κόβει στὰ χνάρια ἀφαιρεμένων ἐννοιῶν τὰ πλάσματά του. Γιὰ τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς παρουσιάση ζωντανὲς μορφὲς κι ἀκέριες. Γυρεύοντας νὰ πιάση τὴν οὐσία τῆς ζωῆς μὲ τὴ σκέψη του, χάνει τὴν πραγματικὴ αἴσθησή της. Ἂν ἡ οὐσία αὐτὴ εἶναι ἡ σκληράδα, ἢ ἡ χαρά, ἢ ἡ ἡδονή, ἢ ἡ ἀγάπη, ἢ δὲν ξέρω τί ἄλλο, δὲν εἶναι πρόθεσή μου νὰ τὸ συζητήσω ἐδῶ. Θέλω μόνο νὰ πῶ πῶς ὅ,τι κι ἂν εἶναι ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἢ ἀπὸ τίποτ' ἄλλα, τούτα δὲν κλείνονται γιὰ τὸν καλλιτέχνη σὲ μιὰ φόρμα μεταφυσική, ἀλλ' ἀντλοῦνται ὁλόϊσα ἀπ' τὴ ζωή. Κλεινόμενα σὲ τέτιες φόρμες δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ πνίγουν χαρίσματα, σὰν ἐκεῖνα ποὺ φανερόνονται σ' ἕνα ἄρτιο καλλιτέχνημα σὰν «τὸ τελῶνιο», τὸ καλλίτερο τῆς συλλογῆς, γιὰ νὰ στεγνώσουν πάλι ἀπὸ κάθε ποιητικὴ ἀξία τὸ τελευταίο διήγημα τοῦ τόμου, ποὺ μὲ ὅλη τὴ ρυσική διήγηση τοῦ ἥρωά του καὶ τὴ ζωντανὴ παράσταση τῶν μαρτυρίων τῶν χιωτῶν τὸν καιρὸ τῆς ἐπανάστασης, κορυφόνεται σ' ἕνα σχηματικό, ρωμαντικό, χιλιοπαραστημένο ἀπὸ τὴ διηγηματογραφία καλούπι, γιὰ νὰ κλειστῆ μ' ἕναν νοικοκυρίστικο ἀφορισμὸ γιὰ τὴν ἔλλειψη συνείδησης ἀπ' τὸ ρωμέϊκο ἔθνισμό.

Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Βλαστοῦ ἀρχινάει μ' ἕναν κυκλώπειο βόγγο γιὰ τὸ χαμὸ τῆς ἀρχοντιᾶς καὶ τῆς λεβεντοσύνης ἀπ' τὸν κόσμο γιὰ νὰ τελειώση μ' ἕνα ἀπογνωσμένο κλάμα πατριωτικό. Τοῦτο εἶναι βέβαιος θὰ συγκινήση ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, καθὼς κ' οἱ λαβρερὲς λαχτάρες γιὰ τὶς ἀληθινὲς ζωές, τὶς ἀναστάσεις, τὰ θεμελιώματα ἀθανασιῶν μέσα ἀπ' τὸ θάνατο καὶ τόσα ἄλλα λόγια βροντόρρυθμα θὰ θαμπώσουν μὲ τὴ λάμψη τοῦ νεόκοπου. Κι ἀλήθεια, ἂν οἱ κραυγὲς πρὸς τὴν ἀληθινὴ ζωὴ δὲν εἶναι πρωτάκουστες στὰ χρόνια μας, κι ἂν ἕνας ἄλλος πιὸ δυνατὸς καὶ βαθυστόχαστος ἔχασε στὰ πλανερὰ πλοκάμια τους τὴ δημιουργικὴ δροσιά του, ὅμως ἡ ἀρρώστεια τοῦ ἀλλοτινοῦ, τοῦ περασμένου, τοῦ ὀνειριάσματος γιὰ χαμένες ὀμορφιὲς κ' ἀλάνατες Ἑλλάδες δὲν τέλεσε ἄλλοῦ τὰ βακχικά της ὄργια ὅσο στὸ νέο βιβλίο τοῦ κ. Βλαστοῦ. Κ' ἡ ζωὴ ἡ ἀληθινὴ κραυγάζεται καὶ λαχταρίεται ἀπανωκάτω. Μονάχα ἡ ζωοφόρα καὶ δυναμωτικὴ πνοή της δὲ φυσάει ἀπ' τὶς σελίδες του καὶ δὲ θερμαίνει τὴν ψυχή, γιατὶ ἀπ' αὐτὸ λείπει ἡ ἀλήθεια της καὶ μαζί της κ' ἡ ποιητικὴ ἀλήθεια. Κι αὐτὴ ὁ συγγραφέας του ὅσο δὲν ἐλευθερωθῆ ἡ ἰδέα του ἀπ' τὰ φαιρεμένα πέδιλά της καὶ δὲν ἀφήση ἀμπόδιστη τὴν ἄμεση ἐνέργεια τοῦ αἰσθήματός του δὲ θὰ μπορέση νὰ τὴ φτάση μὲ ὅλα τὰ τεχνικὰ προσόντα του, μιὰ δύναμη στὴν ἔκφραση, μιὰ ὅσρηση γιὰ τὸ δραματικό, μιὰ γνώση γιὰ τὴ δυνατὴ ἐνέργεια τῆς εἰκόνας, ἕνα αἴσθημα γλωσσοπλαστικὸ μεγάλο καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο ἀπ' ὅσα δίνουν σ' αὐτὰ τὰ διηγήματα μιὰ λάμψη, ποὺ δυστυχῶς θαμπονεται στὸ ἐγγύτερο πλησίασμά τους. Κλήρα τῆς τέχνης ποὺ δὲν πηγάζει ἀπ' τὴ ζωὴ καὶ τοῦ τεχνίτη ποὺ κλεῖ στὴν ἄμεση ἐπικοινωνία μαζί της τὸ αἴσθημα του

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΙ' ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΩΣ ΤΗ ΘΥΡΑ

Τὄπαθα 'γὼ χειρότερα παρὰ ποὺ λέει τὸ παραμύθι.

Ξέρετε πῶς τὸ Βασιλόπουλο κινάει καὶ πᾶ νὰ βρῆ τὴν Πεπόμορφη τοῦ κόσμου Τὸ ἴδιο θέλητα κ' ἐγὼ νὰ κάνω

Τὸ Βασιλόπουλο βρίσκει στὸ δρόμο του μιὰ Λαμία πρῶτα. Μὲ μιὰ ἀστραπὴ στρίγγλα, ποὺ τὴν κάνει πιάνει καὶ τῆς ἀρπάζει κάποιο μυστικό. Ἔτσι κ' ἐγώ, πηγαίνοντας νὰ τὴ Λάμια τὴ δική μου, Τῆς μίλησα χωρὶς νὰ τὴ κοιτάω. Καὶ τὰ χείλια της τ' ἄφησα γι' αὐτὴ τὴν ἴδια.

Ποιά εἶσαι ἐσύ, καὶ πῶς σὲ λένε;

— Φτώχεια, εἶπε μοχτηρά· δὲ σ' ἀφίνω νὰ περάσης

Τῆς ἔδωσα μιὰ σφοντυλιά, κι' ἄνοιξα τὸ δρόμο μου καὶ πέρασα. Οἱ κατάρες της μὲ κυνηγοῦσαν ἀπὸ πίσω Δὲ μ' ἔμελε. Τὸ Βασιλόπουλο σταθῆκε πειὸ εὐγενικός; Μήτε τὸ συλλογίστηκα.

Ἔπειτα τὸ Βασιλόπουλο ἀπάντησε τὴ δεύτερη

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ο ΓΗΤΑΥΡΟΣ

ΔΡΑΜΑ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο ΦΙΝΤΗΣ ἐργοστασιάρχης.
Ο ΣΤΑΥΡΟΣ γιός του.
Η ΑΝΝΟΥΛΑ κόρη του, 14—15 χρονῶν.
Η ΓΙΑΓΙΑ τῶν παιδιῶν, πεθερὰ τοῦ Φιντή.
Ο ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΕΝΑΣ ΥΠΗΡΕΤΗΣ

(Τὸ σαλονάκι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Φιντῆ. Πόρτα στὸ βάθος· ἄλλες πόρτες δεξιὰ κι' ἀριστερὰ ποὺ φέρνουνε στὶς ἄλλες κάμαρες κ' ἕνα παράθυρο ποὺ βλέπει στὸ δρόμο. Ὁ Φιντὴς διαβάζει μόνος μιὰ φημερίδα. Σὲ λίγο μπαίνει ὁ ὑπερέτης.)

ΥΠΕΡΕΤΗΣ. Κάποιος σᾶς ζητάει, κύριε, ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιο.

ΦΙΝΤΗΣ *(μὲ λίγη στενοχώρια.)* Ἂς ἔρθη.

(Ὁ ὑπερέτης φεύγει. Ὁ Μηχανικὸς σὲ λίγο χτυπάει τὴν πόρτα).

ΦΙΝΤΗΣ. Ἐμπρός.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ *(ἀνοίγοντας καὶ προχωρῶντας).* Ἐπιτρέπετε, κύριε Φιντή;

ΦΙΝΤΗΣ Τί εἶναι πάλι; Κανένα παράπονο βέβαια.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ. Ἤρθα, κύριε ἐργοστασιάρχη, σήμερα τὸ πρωὶ καὶ σᾶς ζήτησα δυὸ φορὲς στὸ γραφεῖο, μὰ δὲν μπόρεσα νὰ σᾶς πιτύχω μονάχο. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ σᾶς μιλήσω, ἀναγκαστήκα νὰ σᾶς ἐνοχλήσω ἐδῶ, στὸ σπίτι σας.

ΦΙΝΤΗΣ *(εἰρωνικά).* Ἔχεις βέβαια νὰ μοῦ μιλήσης σοβαρά. Γιατὶ πάντα σοβαρὰ μιλᾶς ἐσύ. *(Ἀλλάζει τόνο).* Ὅμως, κύριε Μηχανικέ, ἤρθε κ' ἡ σειρά μου νὰ ἔχω κ' ἐγὼ σοβαρὰ παράπονα ἐναντίο σου. Καὶ ἴσα ἴσα ἀ δὲν ἐρχόσουνα ἐσύ, θ' ἀναγκαζόμουνα νὰ σὲ ζητήσω ἐγὼ γιὰ νὰ σοῦ τὰ ψάλω.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ *(μ' ἀπορία).* Ἀπὸ μένα παράπονα, κύριε ἐργοστασιάρχη;

ΦΙΝΤΗΣ. Ἡ δουλειὰ στὸ ἐργοστάσιο μένει ὁλοένα πίσω. Ἔχουμε τόσες μηχανὲς γιὰ νὰ κατεργαζόμαστε, νὰ κόπτουμε, νὰ τορνεύουμε τὸ σίδερο, οἱ μηχανὲς αὐτὲς ἀντιπροσωπεύουνε παράδες πολλούς, κ' ἐσύ, κύριε Μηχανικέ, μοῦ τὰ καταφέρνεις, ὥστε οἱ μηχανές μου νὰ κάθουνται σχεδὸν νεκρές, κι' ὅλη ἡ δουλειὰ νὰ γίνεται μὲ τὰ χέρια τῶν ἐργατῶν. Αὐτὸ ὅμως μᾶς χασομερᾶ πολύ.. Μόλις σήμερα πῆρα χαμπάρι γι' αὐτὰ τὰ πράματα. Ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς μακαρίτισσας τῆς γυναίκας μου, εἶναι ἀλήθεια πὼς κάπως παραμέλησα τὴν ἀδιάκοπη ἐπιτήρησή μου. Ἐσὺ βρῆκες εὐκαιρία γιὰ νὰ μὲ ζημιώσης καὶ δὲ δείλιασες νὰ τὸ κάμης. *(Δυνατώτερα).* Σήμερα ἔκαμα ἕνα πρόχειρο ξέτασμα στὰ βιβλία. Τὸ ξέρεις πὼς αὐτὸ τὸ ξάμηνο κοντεύουμε ἐμεῖς, τὸ μεγαλύτερο ἐργοστασιο σιδεροβιομηχανίας ἐδῶ πέρα, νὰ σημειώσουμε τὶς λιγώτερες δουλειές, ἐξαιτίας τῆς δικῆς σου ἀφροντισιᾶς;

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ *(ἀτάραχα).* Ἐξηγᾶτε, κ. Φιντή, τὰ περασμένα, καὶ γι' αὐτὸ ὅσα λέτε ἐναντίο μου, ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς πῶ πὼς εἶναι ἄδικα. Ἐξηγᾶτε πότες φορὲς ἤρθα καὶ σᾶς παραπονέθηκα γιὰ τὴν κατάσταση τῆς ἀτομηχανῆς. Ἔχω τόσον καιρὸ τώρα ποὺ σᾶς παρακάλεσα νὰ στείλετε νὰ ξετάσετε τὰ καζάνια μας, καὶ νὰ τ' ἀλλάξετε. Σᾶς

τὴ Λάμια. Ἔτσι κ' ἐγὼ ἀπαρκαλλαχτα! Περπατῶντας, ἀφοῦ πλήγωσα τὰ πόδια μου, βρίσκω σ' ἕναν ἀγριότοπο μιὰ κακοπρόσωπη γυναῖκα.

— Ἐσένα πάλι πῶς σὲ λένε, νἄχω καλὸ ρώτημα;

Κ' ἤτανε μεγάλη ἡ καλοσύνη μου νὰ τῆς μιλήσω.

— Φτώχεια, μοῦ λέει κατ' τοῦτη.

— Σὲ ζητάει ἡ ἀπαυτή σου!

Θέλησε νὰ μὲ πιάσῃ μὲ τὰ καλαμένια χέρια της. Τὴν ἀναποδογύρισα. Καὶ δρόμο ὕστερα! Δὲν ἄκουγα βρισιές, μήτε κατάρες. Πέρασα ἐρημιὲς καὶ ξερολάγκαδα. Τώρα περίμενα τὸ τρίτο συναπάντημά μου. Ἔτσι ποῦ λένε καὶ γιὰ τὸ Βασιλόπουλο. Νὰ τη, ἡ κοψόχρονη μπροστά μου!

— Γειά σου, κυρὰ Φτώχεια, χαιρετίσματα! τῆς φώναξα.

— Καλῶς τονε, πῶς μὲ γνωρίζεις; Κ' ἐγὼ ἅμα σ' εἶδα, καὶ σ' ἀγάπησα. Παιδὶ δικό μου εἶσαι σύ. Ἔλα μαζί μου.

— Ἐγὼ δικός σου; Νὰ χαθῇς ἀπὸ τὰ μάτια μου, βρυκόλακα!

Πιαστήκαμε μὲ νύχια καὶ μὲ δόντια. Τέλος τὴ γλύτωσα ἀκριβά. Πήδησα πάνωθέ της κ' ἔφυγα τρεχάτος. Ἤμουνα πληγωμένος, κι' ἔφησα κατ' ἀπ' τὸ πετσί μου πίσω μου.

Ἀφοῦ τράβηξα τὰ μύρια, ποῦ δὲν τἄπαθε τὸ Βασιλόπουλο, ἔφτασα τέλος στὸ Παλάτι. Ἴδιο, ἀντίφτειαστο σὰν τοῦ παραμυθιοῦ! Κουρασμένος, καὶ χωρὶς νὰ πάρω τὴν ἀναπνοή μου, θέλησα νὰ μπῶ.

Τὸ Βασιλόπουλο βρίσκει ὁλάνοιχτη τὴ θύρα, ὅσες φορὲς κι' ἂν ἔρχεται. Καὶ μπαίνει, κι' ἀντάμωνει τὴν κόρη ποῦ κοιμᾶται. Κ' ἡ κόρη τὸ ξέρει αὐτό, καὶ περιμένει νἀρθῇ ὁ νιὸς νὰ τὴν ξυπνήσῃ. Καὶ ξυπνάει ἡ πονηρή.

Μὰ τώρα ἡ θύρα εἶναι κλειστὴ καὶ σφαλισμένη. Νὰ χτυπήσω; σκέφτομαι μὲ δείλιασμα. Θὰ δοκιμάσω!

Χτυπῶ, ξαναχτυπῶ. Καμμιὰ δὲ βρίσκω ἀπόκριση. Κάνω τὴ θύρα ν' ἀντηχήσῃ σὰν καμπάνα. Τέλος ἀκούω ἀργὸ περπάτημα.

— Ποιός εἶσαι; μὲ ρωτάει φωνὴ γυναίκας ἀτρική, ποῦ γίνονταν πειὸ ἄγρια κι μὲ φοβίσῃ.

— Ἀνοῖχτε μου!

— Κάμε νὰ σοῦ ἀνοίξῃ ἡ θύρα μοναχή της! Δὲν ἀνοίγει παρὰ σ' ὅποιον εἶν' ἄξιος νὰ τὴν ὑποτάξῃ. Πρόσταξέ την, ἂν μπορῇς! Ἡ σπάσε τὴν τὴ θύρα κ' ἔμπα! Εἴτε ἀνέβα κι' ἀπ' τὸ παραθύρι. Δὲ μὲ μέλει.

— Εἶσαι ἡ παρακόρη; τῆς λέω μὲ θυμό.

— Εἶμαι ἡ Κυρά! Μοῖρα μὲ λένε. Σκλάβα γιὰ κεῖνον ποῦ θὰ μ' ἀποχτήσῃ.

— Συμπάθα με, ἀποκρίνομαι. Τώρα σὲ κατάλαβα. Ὥστε δὲν εἶσ' ἐκείνη ποῦ κοιμᾶται; Θἄ καμα λάθος στὸ παλάτι.

— Κουτέ! Ἄγρυπνη περιμένω τὸν ξεφαντωτὴ νὰ ξεφαντώσῃ ἀντάμα μου. Ἔλα, θ' ἀνοίξῃς;

— Ὄχι, δὲ θ' ἀνοίξω πειά. Μὲ κούρασε ὁ δρόμος ὁ μεγάλος ποὺ καμα. Κ' οἱ μάγισσες τοῦ δρόμου μοῦκοψαν τὰ ἤπατα μὲ τὴς κατάρες τους. Ὅμως ἔννοια σου, κυρά μου. Θὰ σοῦ δώσω ἕναν ἄλλο σύντροφο καλύτερό μου. Θὰ σοῦ στείλω 'γὼ τὸ Βασιλόπουλο. Αὐτὸ βρίσκει ὅλες τὴς θύρες ἀνοιχτὲς καὶ μπαίνει. Ἂν μπορέσῃ, ἂς ἀνοίξῃ καὶ τὴ δική σου!

Καὶ τῆς γύρισα τὴς πλάτες κ' ἔφυγα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Λάβαμε ἀπὸ τὴ Λόντρα ἕνα πολὺ διαφέρο φυλλάδιο, ξανατυπωμένο ἀπὸ τὰ «Νομισματικὰ Χρονικά». Εἶναι μιὰ διαλεξη ποῦ ἔκανε τελευταῖα ἐκεῖ ὁ ὁμογενὴς Κος Ι. Μαυρογορδᾶτος, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο ἔχει κάνει μιὰ πολὺ καλὴ συλλογὴ ἀπὸ ἀρχαῖα νομίσματα, μὰ καὶ τὶς ὧρες ποῦ τοῦ περισσεύουν ἀπὸ τὴ δουλειά του, περνᾶ μελετῶντάς τα.

Ὁ τίτλο τοῦ φυλλάδιου εἶνε: «Εἶχε ἡ Αἴγυπτο Νομισματοκοπεῖο πρὶν τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους;» Ἡ γενικὴ ἰδέα, μᾶς λέει ὁ Κύριος Μαυρογορδᾶτος, εἶναι πῶς, ἐξὸν τὸ νόμισμα ποῦ ἀνφέρει ὁ Ἡρόδοτος ὅτι ἔκοψε ὁ Ἀρυάνδης, Πέρσης Σατράπης τῆς Αἴγυπτος στὸν καιρὸ τοῦ Δαρείου, κανένα ἄλλο νόμισμα δὲν κόφτηκε ἐκεῖ, πρὶν τὴ Μακεδονικὴ κατάχτηση. — Ἀπὸ δύο ὅμως μικρὰ ἀσημένια νομίσματα ποῦ ἀγόρασε τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1902 σὰν πουλήθηκε ἡ συλλογὴ Delbeke, ὁ Κος Μαυρογορδᾶτος φτανει στὸ συμπέρασμα, ἀφοῦ τὰ ξετάσῃ καὶ τὰ περιγράψῃ στὴ μελέτη του, πῶς πρέπει νὰ κόπηκαν μιτάξυ τοῦ 390 καὶ τοῦ 350 Π. Χ Τὰ νομίσματα αὐτά, ἐξὸν τὸν τύπο καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν συγχρόνων Ἀθηναϊκῶν νομισμάτων, ἔχουν καὶ τὰ σύμβολα τὰ ξεχωριστὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς τέχνης. Εἶταν ἡ ἐποχὴ ποῦ ἡ δημοτικότητα καὶ ἡ φήμη τῶν Ἀθηναϊκῶν νομισμάτων εἶχαν φτάσει στὸ μεγαλήτερό τους σημεῖο καὶ ποῦ οἱ κυβερνῆτες τῶν διαφόρων μεσημβρινοδυτικῶν μερῶν τοῦ Περσικοῦ Βασιλείου — μερῶν ποῦ βρισκότουσαν σὲ ἀδιάκοπη ἐπανάσταση — ἔβαζαν τὴ «Γλαῦκα» στὰ νομίσματά τους. Ὡς τώρα νομίζαμε πῶς ἡ Αἴγυπτο, ἂν καὶ στὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶταν ἐπαναστατημένη, μὲ ἐπιτυχία μάλιστα, ἔκανε ἐξαίρεση τῆς συνήθειας αὐτῆς, γιατὶ δὲν εἴχαμε βρεῖ νομίσματα καθαρῶς Αἰγυπτιακὰ καὶ γιατὶ στὴν Αἴγυπτο βρέθηκαν τόσα καὶ τόσα νομίσματα Ἀθηναϊκά, ἀληθινὰ καὶ μίμησες ἀπὸ τοὺς Σατράπες. Τώρα ὅμως ποῦ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἀρχαῖες σφραγῖδες ξεθάφτηκε στὴν Αἴγυπτς, καὶ ποῦ νομίσματα μὲ ἱερογλυφικὰ Αἰγυπτιακά, χαραχτῆρα καθαρῶς τοπικοῦ, ξεπροβάλλουν, ἴσως θἄχωμε, λέει ὁ Κος Μαυρογορδᾶτος, ν' ἀλλάξωμε ἰδέα γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐποχῆς ποῦ ἄρχισαν νὰ κόβουνται νομίσματα στὴν Αἴγυπτο

Δ. Π Π.

ΓΙΑ ΤΗ "ΜΕΓΑΛΗ ΑΥΡΑ,,

Ἀγαπητέ μου κ. Σκίπη,

Πρῶτα, πρῶτα νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ ὅσα μοῦ γράφετε.

Σκοπός μου ὅμως ἐδῶ εἶναι νὰ σᾶς πῶ μὲ δυὸ λόγια πόσο μὲ ζωογόνησε ἡ «Μεγάλη Αὔρα». Βγαίνετε μ' αὐτά σας τὰ ἔργα σ' ἀνοιχτοὺς ὁρίζοντες καὶ πετᾶτε ρυθμικὰ καὶ ἁρμονικὰ καὶ μὲ τέχνη ποὺ δὲν τὰ φοβᾶται τὰ μεγάλα τὰ ὕψη. «Ὁ Ἀργοναῦτης τοῦ Αἰγαίου» γεμᾶτος χρῶμα καὶ ζωή. Λαμπρὴ μεγαλογραφία. «Ὁ Νοσταλγὸς» ἁρμονικὸς καὶ διαφανος, μὲ μιὰ λυπητεράδα πολὺ σὰ νὰ σοῦ θυμίζει τοὺς περίφημους «Τάφους». Κι ὄχι μὲ παραπολὺ «πεσιμισμὸ» μήτε τόνα μήτε τἄλλο. «Τὸ τραγοῦδι τοῦ Ξένου» δυνατὸ καὶ μεγαλοφάνταστο. «Αἱ Ἀρχαῖαι Πύλαι» ἴσως ὄχι τόσο καθαρό, καὶ παραπολὺ λογάδικο. Ὅμως κ' ἐδῶ ἡ ἴδια ἡ ἀφοσίωση στὴν Ἰδέα καὶ στὴν Πατρίδα, μὲ ἀθάνατα ἰδανικὰ στὸ νοῦ. «Τὸ τραγοῦδι τοῦ Ἀρραύστου» ἀπὸ τὰ καλλίτερα. Ὡραῖες εἰκόνες κι ὁλάνοιχτος ὁρίζοντας. «Τὸ Σταυχεὸ τοῦ Χειμῶνα», λαμπρὸς ἀντίλαλος τοῦ «Σύννεφου» τοῦ Shelley. Ὡς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου ἄλλο δὲ βρίσκω παρὰ ἁρμονία καὶ ποίηση, ὅπως ἔπρεπε

τὸ λέω καὶ πάλι. Οἱ μεγάλες μηχανὲς τοῦ ἐργοστασίου δὲ δουλεύουν, γιατὶ μοῦ ἀρέσει νὰ δὲ μοῦ ἐπιτρέπεται μὲ τὴν κατάσταση αὐτὴ τῶν καζανιῶν, νὰ δώσω πίεση περισσότερη ἀπὸ 6 ἀτμοσφαῖρες Γιὰ τοῦτο, ὅπως παρατηρεῖστε, ἡ δύναμη τοῦ ἐργοστασίου μένει πίσω, καὶ γιὰ τοῦτο ἴσα ἴσα ζήτησα ἐγὼ νὰ σας δῶ σήμερα, καὶ νὰ σᾶς θυμίσω αὐτὴ τὴν ἀνάγκη.

ΦΙΝΤΗΣ. Ἔχουμε στὴ μέση τότες δουλειές, ποὺ δὲ μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ καθυστερήσουμε τὴν ἐργασία γιὰ τόσον καιρὸ ὅσος χρειάζεται γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ἀλλαγὴ τῶν καζανιῶν. Μπορεῖτε νὰ δουλέψουμε ὅπως ὅπως.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ. Μὰ ὑπάρχει φόβος, σοβαρὸς φόβος, κ. ἐργοστασιάρχη, γιὰ κάποιο δυστύχημα

ΦΙΝΤΗΣ. Τὸ καθετί, σοβαρὸ μοῦ τὸ παραστήνετε ὅλοι ἐσεῖς. Ξέρεις καλὰ πῶς δὲ συνηθίζω ν' ἀκούω ποτὲ κανέναν ἀπὸ σᾶς. Ἂν δὲν τὄκανα αὐτό, ἐδῶ καὶ πολὺν καιρὸ θὰ εἴτανε καταστραμμένα τὰ οἰκονομικά μου.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ. Εὐτυχῶς στέκουνται τόσο καλὰ τὰ οἰκονομικά σας, ὥστε ἡ λίγη χασομέρια τοῦ ἐργοστασίου, νὰ εἶναι ἀσήμαντη γιὰ σᾶς.

ΦΙΝΤΗΣ. Ποιό; τὰ λέει αὐτά; Κι' ἂν στέκουνται καλὰ τὰ οἰκονομικά μου, ὅπως λές, δὲν εἶμαι ὑποχρεωμένος βεβκια νὰ κάνω τὰ κέφια τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἀλλουνοῦ.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ. Δὲν εἶναι κέφι μου, κ. ἐργοστασιάρχη, εἶναι ἀνάγκη.

ΦΙΝΤΗΣ. Ὁ ἐργοδηγός σήμερα μοῦ ἀναγγειλε, πως πρέπει νὰ κοποῦν μὲ τὸ μεγάλο ἀτμοσίνητο ψαλίδι, ὅλες οἱ σιδερένιες πλάκες ποὺ θὰ μᾶς χρειαστοῦν αὐτές τὶς μέρες. Λοιπὸν μὲ λίγα λόγια. Πρέπει νὰ κοποῦν καὶ φρόντισε νὰ δώσῃς μὲ τὴν ἀτμοσηκανὴ τὴν κατάλληλη κινητήρια δύναμη.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ. Τί λέτε κ. ἐργοστασιάρχη; Τὶς πλάκες αὐτες τὶς εἶδα κ' ἐγώ. Οἱ περισσότερες ἔχουν πάχος 10 ἑκατοστῶν. Γιὰ νὰ κοποῦν πρέπει τοὐλάχιστο ἡ πίεση τοῦ ἀτμοῦ νὰ πάῃ ἴσαμε 9 ἀτμοσφαῖρες.

ΦΙΝΤΗΣ. Νὰ πάῃ.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Σκέφτεστε ἔτσι τοὺς ἀνθρώπους σας στὴν καταστροφή. Γιατὶ νομίζω, πὼς εἶναι ἀδύνατο ν' ἀποφύγουμε τὴν ἔκρηξη.

ΦΙΝΤΗΣ Τοὺς ἀνθρώπους μου; Συνήθισα νὰ μὴν ἔχω ἀνθρώπους ἐγώ Ὅσοι μὲ δουλεύουνε στὸ ἐργοστάσιο, δὲ μὲ δουλεύουνε χάρισμα, πληρώνουνται καὶ μὲ δουλεύουν. Κ' ἐγὼ ποὺ πληρώνω ἔχω ἀπαίτηση νὰ μὲ δουλεύουνε τυφλά.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Τόσο τυφλὰ ὥστε ν' ἀψηφοῦν καὶ τὴ ζωή τους;

ΦΙΝΤΗΣ (ἀπότομα). Σὰ δὲν τοὺς κρέμει αὐτὴ ἡ ζωή, ἂς πάνε νὰ ἐρωτεύσουν ἄλλη.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ. Τὴ ἄλλη ζωή, σ' ἐκείνη ποὺ τοὺς στέλνετε σεῖς

ΦΙΝΤΗΣ (ποὺ δὲν ἄκουσε). Ἄλλοι εἶστε φτιαγμένοι γιὰ μιὰ τέτοια ζωή. Ἐσεῖς γεννημένοι γιὰ μιὰ τέτοια δουλεια, καὶ δὲν πρέπει νὰ παραπονιέστε. Κι' ἂν αὐτὴ ἡ ζωή σας, κρύβει τὴ δυστυχία, ὅπως ἀλλοιένα ἰσχυρίζεστε, ἐγὼ θέλω νὰ πῶ πὼς εἴστε καμωμένοι καὶ γιὰ τὴ δυστυχία ἀκόμα. Περίεργο πρᾶμα! Τί διάβολο, ὅλοι σ' αὐτὸν τὸν κόσμο δὲ θὰ εἶναι φτιαγμένοι καὶ ἀλλοιοι.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Ἄ! κύριε Φιντῆ, πόσο ἄδικος εἴστε γιὰ μᾶς. (*Ἀλλάζει τόνο*). Ὄχι, νὰ τὸ ξέρετε καλά, ὄχι δὲν εἴμαστε γεννημένοι ἐμεῖς γιὰ τὴ βασανισμένη αὐτὴ ζωή. Ἡ ἀνάγκη, ἡ μεγάλη ἀνάγκη μᾶς κάνει νὰ τὴν ὑποτερούμε.

ΦΙΝΤΗΣ Βλέπω πολλὴ φορὰ παίρνεις.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ. Συχωρέστε με, κ. ἐργοστασιάρχη. Μὲ πνίγει τὸ δίκιο. Κ' ἔπειτα μοῦ θυμίσατε πράματα, ποὺ ὅλο κι ἀποφεύγω νὰ τὰ συλλο

νὰ τὴ νοιώθουμε.

Ἐλπίζω, ἀγαπητέ, πάντα τὰ ἔργα σου νὰ βγοίνουνε μὲ τέτοια ἀφιλονείκητα ἑλληνικὰ χαραχτηριστά, κ' ἡ ἐπιρροὴ τῆς «δεύτερης πατρίδας» σου νὰ τὰ δυναμώνῃ μᾶλλον παρὰ νὰ τἀλλάζῃ.

Σὲ χαιρετῶ

Πάντα δικός σου

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Γ: ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

Πουλιοῦνται δρ. 5 στὰ Γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ». Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 6 Ὅποιος θέλει γράφει καὶ στὸν ἴδιο τὸ συγγραφέα δρόμος Φωκυλίδου, 34, Ἀθήνα.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Τὸ ὁκόλευθο σημείωμα μου εἶναι κομάτι ἀπὸ μελέτη μου γραμμένη ἀκόμα γιὰ τὸν ποιοφόρικο μας λόγο σὲ σχέση μὲ τὴ γραφτὸ καὶ μὲ τὸ ἔργο ὅπως ὡς τώρα φανερώθηκε στὸ πεζό. Μὰ ἔρχεται καὶ σὰν ἀπόκριση, ποὺ ἀργοπόρησε, στὸ γραμματάκι τοῦ κ. Βελέλη ποὺ γιὰ μένα δημοσίεψε στὸ «Νουμᾶ» τὶς 25 τοῦ Φλεβάρη 1907. Ὁ κ. Βελέλης στὸ γραμματάκι του κεῖνο μὲ ρωτοῦσε ἂν «ἔγραψα ξεπίτηδες στίχους δεκαπεντασύλλαβους στὸ τέλος τοῦ διηγήματόυ μου ἡ «Μπομπὴ» ποὺ τοτε λίγο πρὶν φάνηκε στὸ «Νουμᾶ» ἢ μοῦ ἤρθανε ἔτσι ὅλως διόλου φυσικὰ καὶ ἄθελα» Ἐννοεῖ στίχους ποὺ μιλεῖ ἡ γυναῖκα στὸ δίγημα.

Τὴν ἀπόκριση μου θὰ τὴ βρεῖ ἐδῶ ὁ κ. Βελέλης ποὺ μιλῶ ξεχωριστὰ γιὰ τῆς Μάνης τὸν προφορικὸ λόγο.

— Σὲ κεῖνες τὶς κορφὲς ἡ Ταϋγέτα ξέρει κανεὶς πῶς δημιουργήθη. Εἶναι ἡ λαλιὰ θρῆνοι, μίλημα ὡσὰν νὰ μουσικεύεται ἀπὸ ἕν ξάστερον αἰθέρα μὰ καὶ ἀπὸ τὴ βαθύβουνη σιωπὴ τῆς ψυχᾶς. Ἡ ζωὴ πλέον στὰ πλάσματα τοῦτα ποὺ ζοῦνε τὲ τέτοιον ἕνα τόπο φανερώνεται σὲ πλαστικὴ ὀμορφιὰ, μὲ σκληράδα καὶ καλοσύνη πλασμένη Ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς γέννας τὴ Διονυσιακὴ ὡς τὸν Περσεφόνειο θρῆνο τοῦ χαμοῦ, κυριαρχημένα ἀπὸ μιὰ μουσικὴ λαχτάρα ποὺ ἐξωτερικεύεται στὴ φωνὴ στὸ μουσικὸ φανέρωμα τῆς ζωῆς τους, ἔτσι ἀνάδοθηκε τὸ πλάσμα ἐκεῖ τραχύλαλο καὶ θρηνολάλον καὶ ὅταν ἀκόμα ἡ λαλιὰ τῆς χορᾶς δείχνεται σὲ λόγο ἀταγλωμένη, σ' ὡραιόμορφην εἰκόνα καὶ πλαστικὴν ἰδέα. Σὲ κάθε ἔκφραση τῆς ψυχῆς ὁ λόγος ἔχει τὴ σφραγίδα θρηνεροῦ μοτίβου, καὶ καθολικὰ ὁ μεγαλος θρῆνος κυβερναει κάθε φανέρωμα, κάθε ψυχικὸ ἐκφείλισμα, καὶ εἶναι ἡ-ωοτράγουδο πλασμάτων ὁ λόγος τους, ποὺ κυβερνᾶνε τὴ ζωή τους σὰ νὰ εἴτανε ὁ ταγμένη στὴν αἰτία τῆς ὕπαρξης τους—στὸ θάνατο ἢ στὸν πόνο. Καὶ κάθε ἔκφραση τους, ἀπὸ τῆς ἴδιας τους τῆς μορφῆς ὡ τῆς πράξης καὶ ἐνέργειας, φανερώνεται σὲ κίνημα εἰκονιστικὸ τοῦ καθολικοῦ ρυθμοῦ τοῦ τοὺς ὁδηγαει, μιὰ βούληση τοῦ πόνου. Καὶ ἡ ἐδαφικὴ αἰτία μπορεῖνα ἁρμονιζεται τὲ τέτοια μιὰ ἔκφραση τῆς ζωῆς καὶ νὰ δουλεύει μυστικὰ ἡ τραχιὰ φύση γύρω μας σὲ κι μιὰ σὰν πολεμικὴ σὲ ψυχὲς δυνατες Τὸ τραχὺ πατημα, ἡ λυγεροδα τοῦ κορμιοῦ, τὸ ἡλιοψημένο πρόσωπο ἐργατικα κοπιὰ καὶ πληρωμένα.

Καὶ ἀντιλαλοῦσε στὴν ψυχή τους μυστικὴ ἡ φωνὴ τοῦ συμπαντικοῦ μὰ βγαίνει πάντα σ' ἕνα ἀπόλυτο μονὰ τοῦ κυβερνᾶει τὴ ζωή τους, γενικὰ χωρὶς ἐξαίρεση τοῦ φυσικοῦ, μὲ τὸ ἀποτέλεσμα σὲ κάθε ἐνέργεια. ἔτσι κυβερνιοῦνται καὶ ὁ λόγος τους, μὲ τὴ ἁρμονικὴ λαλιὰ ποὺ στὰ φωνητικὰ ὄργανα παιρνει μορφὴ τερπνοῦ τραγουδιοῦ καὶ γιὰ νὰ ἐκφρασθεῖ τὸ αἴσθημα, τὴν ἰδέα, τὴν εἰκόνα.

— Μοῦ ἔλαχε νὰ κάθεμαι στὸ φανέρωμα τὸ πολυτιμο τοῦ μοιρολογιοῦ μιὰ μουσικὴ μονοτονία, μὰ ὁ λόγος χορικὸς ἔβγαινε, μὲ ἀπήχησες βαθιες ὀρχηστικὰ σταθερὰ θλεγες, κινήματα, πηγὴ μιᾶς ἀρχῆς γιὰ δημιούργημα τέχνης ἄφταστης.

Σὲ μίλημα πάλε ἄκουσα πλάσμα μουσικὸ τὸ λόγο, ἄκουσα τὴ λέξη σὰν ἀνάγλυφο μουσικὰ ἐργασμένο, καὶ τὴν εἶδα εἰκόνα, καὶ στὴ φράση ἄκουσα ὁλακερη μουσικὴ φράση ἀντάμα.

ΣΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

Μὲ τὴ μητέρα γλῶσσα μας, τὴν καταφρονεμένη
ἀπὸ τὸν ἄδειο ἀνάξιο νοῦ, τὴν ἄξια δουλεμένη
στὸ πεῖσμα τῶν ἀνήξερων, ἀπὸ τὸν ποιητή,
χτίστε τὰ χτίσματα, λογῆς· ἀνθεῖ καὶ σβεῖ σταχείλι
τἄθυλο λουλοῦδι· δέσε το μὲ νέα ζωή, κοντύλι,
στὴν πέτρα τὴ θαματουργὴ τοῦ λόγου· στὸ χαρτί.

Κόψτε φλωριά, σφραγίστε τα (—χαῖρε, νεκρὸ χρυσάφι,
πλέχτες τοῦ στίχου ἀρχοντικοί, λεβέντες πεζογράφοι!)—
μ' ὅποια βοῦλλα, μὲ τἄχραντα φτερὰ τοῦ τραγουδιοῦ,
μὲ τοῦ κριτῆ τὴ ζυγαριά, μ' ὅποια θωριά, ὅποια χάρη,
μὲ τοῦ σοφοῦ τὸ νόημα, καὶ μὲ τἀλφαβητάρι,
τῆς γνώσης θαμποχάραμα στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ.

Κ' ἐσεῖς ποὺ μᾶς ποτίζετε τοῦ κόρφου σας τὸ γάλα,
γυναῖκες, καὶ τὸν ἔρωτα, τὴν πιὸ μεθύστρα στάλα,
νὰ τῆς ἀλήθειας γάλα, νὰ κρασὶ τῆς ἀρετῆς!
Γιὰ τὴ μητέρα γλῶσσα μας τὰ λάβαρα κρατῆστε,
βοηθῆστε, μάϊσσες τῆς καρδιᾶς, τὸ Λόγου οἱ Μοῖρες εἶστε,
πληρῶστε ὅσα τραγούδησε γιὰ σᾶς ὁ ποιητής.

Κ' ἐσὺ ποὺ πρωτοβάλθηκες τὰ νιάτα νὰ φωτίσῃς
κ' ἔφυγες μέσα στῆς ζωῆς τὴ γλῶσσα καὶ σιῆς φύσης,
—σὰ σὲ καθάριο κρούσταλλο φῶς, τοῦ ματιοῦ φιλί,—
τὰ πρῶτα ἁπλὰ μαθήματα, στοῦ δάσκαλου τὸ πεῖσμα,
καὶ χάρισες τοῦ πράσινου περιβολιοῦ τὸ σεῖσμα
στἀσάλευτο νεκρὸ σκολειό,—χαῖρε κ' ἐσύ, Καλή!

24 τοῦ Θεριστῆ 1908.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

γίζουμαι, γιατὶ δὲ θέλω, γιατὶ δὲν κάνει νὰ τὰ συλλογίζουμαι, γιὰ τὸ καλὸ τὸ δικό σας, γιὰ τὸ καλὸ τῆς δουλειᾶς σας, κ. ἐργοστασιάρχη.

ΦΙΝΤΗΣ *(γελαστά).* Καὶ σὺ βλέπω δὲν πᾷς πίσω. Καὶ σὺ σὰν τοὺς ἄλλους τοὺς φωνακλάδες. Τὸν ἴδιο χαβᾶ καὶ σύ. Σᾶς δυναστεύουμε, σᾶς ἐκμεταλλευόμαστε, σᾶς καταστρέφουμε. Ὅλη σας ἡ δυστυχία ἀπὸ μᾶς... Τώρα μοῦ βγάλατε κι ἄλλη φάμπρικα στὴ μέση. Νὰ σᾶς λιγοστέψω τὶς ὧρες τῆς δουλειᾶς. Τοὺς καημένους, τοὺς καημένους! *(Σὲ λίγο)* Κακόμοιρε, μ' αὐτὰ τὰ μυαλὰ ποὺ ἔχεις δὲ θὰ πᾷς ποτὲ μπροστά.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ *(σὰ νὰ σκέφτεται).* Νὰ πάω μπροστά!.. *(ξαφνικά)* Χρονια δουλεύω τώρα καὶ παλεύω γιὰ νὰ μπορέσω νὰ σηκώσω τὸ κεφάλι μου ἀψηλότερα, λίγο ἀψηλότερα, μόνο λίγο. Καὶ δεν μπορῶ νὰ τὰ καταφερω ἐνῶ νοιώθω ὅλη τὴ δύναμη μέσα μου. Μὰ εἶναι καὶ μιὰ ἄλλη δύναμη, ἐξούτε *(κάνει χειρονομία, γιὰ νὰ σημάνῃ τὸν παρᾶ)* ποὺ δὲ μ' ἀφίνει... Ἄχ! κ. Φιντή, γιατὶ κ' ἐμένα νὰ μὴ μοῦ δώσῃ ἡ τύχη ἕνα σκαλοπάτι, ἕνα μικρὸ σκαλοπάτι νὰ πατήσω...

ΦΙΝΤΗΣ. Σήμερα ἔχεις πολυλογία, κ. Μηχανικέ. Μὰ ἡ ὥρα περνᾷ, *(βγάζει καὶ κοιτάζει τὸ ρολόγι του)* — δυὸ μετὰ τὸ μεσημέρι — κ' ἡ δουλειὰ δὲν περιμένει.. Λοιπόν, ὅπως εἶπα πρίν. Θὰ δώσῃς μὲ τὴν ἀτμομηχανὴ τὴν πρεπούμενη δύναμη, γιὰ νὰ κοποῦν οἱ πλάκες. Καὶ σὲ παρακαλῶ τοὺς φόβους σου καὶ τ' ἄλλα κουρεφέξαλα νὰ τ' ἀφήσῃς κατὰ μέρος. Δὲ σοῦ λέω τίποτα ἄλλο παρὰ μόνο πὼς αὐτὴ ἡ ἐργασία πρέπει νὰ τελειώσῃ ὅσο τὸ δυνατὸ γληγορώτερα. *(Τονίζει τὶς λέξες).* Πρέπει νὰ τελειώσῃ.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ *(σὰ νὰ τοὔρχεται ξαφνικὴ ἔμπνευση)* Ὅπως ὁρίζετε, κ. ἐργοστασιάρχη.. Ὅσο γιὰ μένα ἕνα γλήγορο ἀνέβασμα, ἕνα ξαφνικὸ πήναγμα στ' ἀψηλά, στὸν ἀέρα, ἴσως νὰ εἶναι ἕνας θριαμβος, μιὰ νίκη.

(Ὁ Φιντὴς ἀντὶ γι' ἀπάντηση κουνᾷ τὸ κεφάλι του πολλὲς φορές, σὰ νὰ τὸν κοροϊδεύῃ. Στὸ μεταξὺ ὁ μηχανικὸς φεύγει. Ὁ Φιντὴς ξαναπιάνει τὴ φημερίδα του καὶ βυθίζεται στὸ διάβασμά της. Ὕστερα ἀπὸ λίγο μπαίνει σιγὰ σιγὰ ἡ Γιαγιά).

ΓΙΑΓΙΑ *(πλησιάζει τὸ Φιντή).* Σύχασε ξέρεις ἀπὸ καμπύση ὥρα ἡ Ἀννούλα... Πῆγε μέσα στὴν καμαρά της κ' ἔκλαψε, ἔκλαψε ὅσο πιὸ ποὺ νανουρίστηκε μονάχη της, κι' ἀποκοιμήθηκε. Τὴν πῆρα κ' ἐγὼ καὶ τὴν ἔβαλα στὸ κρεββατάκι της, καὶ τὴ σκέπασα νὰ μὴν κρυώσῃ. Θὰ τῆς κάμῃ καλὸ αὐτὸς ὁ ὕπνος.

ΦΙΝΤΗΣ. Ἀλλόκοτο κορίτσι αὐτὸ τὸ παιδί!

ΓΙΑΓΙΑ. Μὰ γιατὶ τὴ μάλλωσες τόσο σκληρά; Τὸ πουλάκι μου εἶναι πολὺ αἰσταντικό, καὶ φοβᾶμαι μὴν ἀρρωστήσῃ μ' αὐτὰ σου τὰ φερσίματα.

ΦΙΝΤΗΣ. Εἶναι πράματα, σὲ παρακαλῶ, αὐτὰ ποὺ κάνει; Τὸ πρωΐ πρωΐ ποὺ ἔφευγα, περνῶντας ἀπὸ τὸν κῆπο τὴν εἶδα ἀνεβασμένη στὴ μουριά. Ἔρχουμαι τὸ μεσημέρι, κ' ἡ ἀρεντιά της ἀκόμα δὲν εἶχε ξεσκαρφαλώσει ἀπὸ κεῖ πάνου. Κατέβα, τῆς λέω, τί κάνεις αὐτοῦ πάνου τόσες ὧρες; Κι' αὐτὴ ἀντὶ νὰ μ' ἀκούσῃ, ἀντὶ νὰ κατεβῇ, ἀνέβαινε στὰ πιὸ ἀπάνου κλαριά, καὶ μοῦλεγε πὼς εἶναι πουλὶ πιά, πὼς θὰ πετάξῃ ἀψηλα, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ περπατῇ στὴ γῆς, κι ἄλλες τέτοιες ἀνοησίες. Ἐ! ὕστερα ἀπ' αὐτά, τί ἤθελες νὰ τῆς κάμω ὅταν μᾶς παρουσιάστηκε στὸ τραπέζι; Νὰ μὴ τὴ μαλλώσω;... Προχτὲς πάλι εἶχε μαδήσει ὅλα τὰ λουλούδια τοῦ κήπου, καὶ ἄλλα ἀπ' αὐτὰ εἶχε χώσει στὰ μαλλιά της, ἄλλα εἶχε φορτώσει—ξέρω γὼ πῶς τὸ καταφερε;—στ' αὐτιά της, σ' ὅλο τὸ πρόσωπό της, ἄλλα εἶχε κρεμασει κοντὰ κοντὰ σ' ὅλο τὸ φόρεμά της. Εἶταν μιὰ φρίκη νὰ τὴν ἔβλεπε.

Στίς συνήχησες, στούς φωνητικούς τονισμούς, στὰ μισόφωνα, ἐξέφυγε μιὰ μουσική ἔννοια.

— Στὴν ἐξιστόρηση μιᾶς καταδρομῆς τῆς τύχης τὸ ὕφος παίρνει ἐπικὸ σκοπό, συγκρατιέται σὲ ἀνάμεσα σημεῖα ἀπὸ ἐλεγειακό, ἀνεβαίνει σὲ λυρική ἔκφανση σὰν ὁ ξιστοριστὴς εἶναι γυναίκα καὶ μιλεῖ σὲ ὅμοια της—γιὰ χαμὸ ἢ γιὰ φανταστικὴ λαχτάρα, γιὰ θαμασμὸ ὁμορφιᾶς στὴ λιβεντιὰ καὶ γιὰ καλὸ θάνατο, μὲ ὄμορφο λείψανο καὶ γιὰ φαντα χτερὸ ξόδι.

Ἀκοῦτε τὶς γεροντικὲς ἱστορίες ἀπὸ διάφορες φωνὲς ὅπου σᾶς κρατοῦνε σένα γήτεμα ὄχι γιὰ τὴν οὐσία καὶ τὸ ὕφος στὸ λόγο ποὺ κάποτε εἶναι ρα ψῳδικός, παρὰ γιὰ τὰ σηκώματα τῆς φωνῆς καὶ τὰ χαμηλώματα μέσα ἀπὸ ἀφάνταστες σ' ἄλλα ἠχη τικὰ ὄργανα μουσικὲς σκάλες.

— Ρυθμίζει ὁ λόγος καὶ τὸ κορμί τους, καὶ τὸ παιδὶ σὰν φτιάσει τὴ σφεντόνα του κατέχει τότε μόνο τὴν τέχνη νὰ σκοπεύει καὶ ἐπιδέξια νὰ στο χάει ὅταν τέλεια ἁρμονικὰ καὶ πλαστικὰ ξέρει νὰ ἐκφράσει μὲ τὸ λόγο μιὰ παληκαρίσια εἰκόνα, ν' ἀρθρώσει καθαρά, μεστὰ διαγράμματα ἤχου σὲ ἀνάγλυφο, μιλῶντας γιὰ τὴν ἀπόχα πῶς τὴ ρίχνουν γιὰ νὰ πιάσουν τὰ ὀρτύκια, πῶς τὸ λιθάρι ἰσοζυγιέται καὶ ρήχνεται, πῶς βαστιέται ἡ σταμνα στὸ κεφάλι καὶ λυγιέται τ' ὄμορφο κορμί κι' ἂν εἶναι στὸ γιαλό, πῶς σημαδεύεται τὸ καμάκι ἀπὸ ψαρὰ καὶ πῶς ὁμορφοστέκει τὸ κορμὶ γιὰ τὸν πιζόβολο νὰ ρίξει.

— Τὰ κινήματα τοῦ κορμιοῦ σύμφωνα μὲ τὴν πλαστικότητα τοῦ λόγου δείχνονται ὑποταγμένα μὲ ἐλεύθερα, στὸ ψυχόμητρο. Ἔτσι στὶς μοιρολογήτρες εἴδα ἀναλλαγὲς πλούσιες, ἐκφράσες τῶν βαθύτερων μορφῶν, τῶν σπαραχτικῶν χαρῶν καημῶν φανέρωμα καὶ στὸ κίνημα τοῦ χεριοῦ ἀνανεωμένο ἀπὸ νεκρὸ σὰν τὸ ἀπλώνουν γιὰ χαιρετισμὸ στὶς γύρω κα θισμένες γυναίκες. Εἶδα τὸ μαῦρο χεμενὶ νὰ κατεβάζεται σὲ πρεπούμενη στιγμὴ ποὺ ὁ λόγος τοῦ μοιρολογιοῦ τὸ θέλει, καὶ ἔτσι ἔκφραση παίρνουν στὴν κυριαρχία τοῦ καθολικοῦ ρυθμοῦ καὶ τὰ ἐλάχιστα.

— Περισσότερο ἐπιγραμματικὸς ὁ λόγος στὸ ἀργαστήρι, στὴ ρούγα, καὶ ἀκόμη περισσότερο στὸ γυρισμὸ ἀπὸ τὸ χωράφι, στὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ, ἡ ἄντρας στὴ γυναίκα, ἡ γυναίκα στὸν ἄντρα. Μὲ τὸ σοφὸ καὶ στοχαστικὰ πελεκημένο ἐπίγραμμα ὡσὰν σὲ βάση τάφων ὁμορφιᾶς, εἶναι ἡ κουβέντα γέροντα κάτω ἀπὸ ἤσκιον δέντρου, στὸ πεζούλι ἐκκλησιᾶς, στὴ γωνιὰ τοῦ σπιτιοῦ. Ὅταν τὰ ἴδια κινήματα τῶν γεροντικῶν μορφῶν χαραζονται σὲ πλούσιες γλυφὲς σὲ τέτοια ἀτόβαθα, ἔρχεται ὁ λόγος ἀπὸ τὴ σοφία ὡδηγημένος, ἀπὸ τὸ κάλλος ξαστερωμένος καὶ ἁρμονίζεται σὲ πλατειοὺς χορούς, σὲ ἀνάπαλσες ἤρεμες, σὲ εἰκόνα περίτεχνη, γνωστικὴ ὅπως τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ φυσικό.

— Ἔπειτα κατέχετε τὸ ἔνστιχτο νὰ διπλαρώσετε, νὰ σταθῆτε ἁρμονικὰ πλάϊ στὶς πηγὲς ποὺ ἐκφράζεται ὁ λόγος, καὶ θὰ ἀνοιχτῆ ἡ μορφὴ τοῦ λόγου στὶς αἴσθησές σας, μὲ τὴν αἰώνια της ὁμορφιὰ νέα γιὰ σᾶς κι' ἄγνωρη ἀποκάλυψη.

Ἀκοῦστε τότε τὴ γυναίκα νὰ σᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ ἔργο.

Τὴν ἔχετε στὸ σύ ολο της ὁμπρός σας καὶ μὲ ὅτι κινήματα τῆς δίνει ἡ φαντασία τὴν πλάθετε. Μὰ ὄχι, ὁ μιλητὸς λόγος δίνει τὴν ἔκφραση τοῦ «κάλλους» της, καὶ θὰ ἀδράξετε τὴ μορφὴ τοῦ ἔργου στὸ λόγο της αὐτό. Σᾶς εἶναι συνηθισμένο τὸ αὐτὶ νὰ κοῦτε τέτοια φανερώματα εἰκόνας, ἰδέας, σὲ πλάσμα; Ὄχι Βλέπετε καὶ σᾶς γελάει τὸ ὅραμα, καλήτερα τὸ κοίταγμα. Σὰν ἀκοῦστε, ὅπως βαθιὰ προσέχετε τὴν ξάστερη φωνὴ τῆς φλογέρας τῆς μακρυνῆς γιὰ νὰ ξεκαθαρίτετε τὸ σκοπό της, ἔτσι σιγὰ σιγὰ θὰ σᾶς ἀνοιχτῆ ἡ μορφὴ τοῦ λόγου, ἔκφραση τέχνης—ζωῆς.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΛΗΡΩΣΙΣ

31 Δεκεμβρίου 1908

Τὸ μόνον πατριωτικὸν

Τὸ μόνον εἰλικρινὲς

Τὸ μόνον Ἑλληνικὸν

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 3.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ ὀρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν Σταθμὸς Τραχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Μὲ ψαλίδι καὶ μὲ γόμι—Τὸ νομοσχέδιο τοῦ κ. Καβαλιεράτου—Ἡ συνεδρίαση τῆς Βουλῆς—Τὸ Ἐθνικὸ στομάχι.

ΤΟΥΤΗ τὴ φορὰ τὰ «παραγραφάκια» δὲ θὰ γραφτοῦνε μὲ τὴν πένα, μὰ μὲ τὸ ψαλίδι καὶ μὲ τὴ γόμα—καὶ σ' τοῦτο φταίει ὁ κ. Μιχ. Καβαλιεράτος ὁ ἄλλοτε ρεπάρτερ καὶ τώρα βουλευτής, ποὺ σὰν ρεπόρτερ κρίνοντας πλήρωσε στὴ συνεδρίαση τοῦ περασμένου Σαβάτου (29 τοῦ Νοέμβρη) γιὰ τὸ Γλωσσικὸ ζήτημα κ' ἔκαμε κείνη τὴ φαιδρότατη πρόταση, ποὺ γελάσανε ἀκόμα κ' οἱ πέτρες.

Θάτανε κρίμα νὰ μὴ μείνουν ἐδῶ, σ' αὐτὴ τὴ στήλη, ἀθάνατα, τὸ νομοσχέδιο τοῦ κ. Καβαλιεράτου καὶ ἡ συζήτηση ποὺ γίνε ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ στὴ Βουλή. Μὰ κρίμα νὰ γελάμε μοναχὰ ἐμεῖς· πρέπει νὰ γελάνε κ' οἱ κατοικοί μας μὲ τὰ χάλια μας. Καὶ γιὰ χάρη τους, θυσιάζουμε σήμερα τοῦτη τὴ στήλη.

*

ΚΑΙ πρῶτα πρῶτα τὸ νομοσχέδιο τοῦ κ. Καβαλιεράτου καὶ ἡ «αἰτιολογική ἔκθεσις» του:

ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ

Δημόσιος ὑπάλληλος ὅστις ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του ἤθελεν ἐξωτερικεύσει γνώμην ἢ δόξαν κατὰ τῆς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ Κράτους παρεισάγων ἢ ἀποδεχόμενος ἐν δημοσίοις ἐγγράφοις ἢ διδακτικοῖς βιβλίοις λέξεις ἢ φράσεις χυδαίας, ἀπολύεται τῆς θέσεως ἣν κατέχει μὴ ἐπανερχόμενος τοῦ λοιποῦ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

Οὐδεμίαν ποινὴν ἐπιφέρει ἡ ἐν διδακτικοῖς βιβλίοις παρεισαγωγὴ λέξεων ἢ φράσεων χυδαίας, ἐὰν ἡ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων ἀπόφασις τῆς ἁρμοδίας ἀρχῆς ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας.

κανείς ἔτσι στολισμένη. Εἴταν τόσο ἀλλοιώτικη, τόσο φοβερὴ σὰν κανένα φαντασμα. Γύριζε ἔτσι ἀπάνου κατου σ' ὅλο τὸ σπίτι, κ' εἶχε τὸ κουράγιο νὰ βγῇ καὶ στὸ δρόμο σὲ κείνη τὴν κατάντια. Μόλις τὴν εἶδα ἔμεινα. Τῆς λέω, αδὲ ντρέπεσαι, Ἀννούλα, νἄχῃς πένθος καὶ νὰ καθεσαι νὰ στολίζεσαι μὲ λουλούδια;» Καὶ τί μοῦ ἀπάντησε; «Ἴσα ἴσα, ἀφοῦ ἔχω πένθος μέσα μου, πρέπει νὰ στολίζουμαι ἀπ' ἔξω».

ΓΙΑΓΙΑ. Καημένε καὶ σύ. Παιδὶ εἶναι, ποὺ θέλει νὰ διασκεδάσῃ τὴ λύπη της. Παίζει τὸ τσαμένο μου, δὲν κάνει κανένα κακό.

ΦΙΝΤΗΣ. Ἂς παίζει, μὰ ἂς παίζει ξέρω γώ, ὅπως συνηθίζουνε νὰ παίζουν ὅλα τὰ παιδιά, μὲ κάποια λογική. Αὐτὴ ὅμως δὲν ἔχει διάλου μυαλό. Θέλει ἀδιάκοπη τιμωρία γιὰ νὰ φτιαστῇ.

ΓΙΑΓΙΑ. Μὴ γιὰ τὸ Θεό, μὴ τέτοια πράματα καὶ θὰ μοῦ πάθῃ τίποτα τὸ παιδί. Εἶδες πόσο ἀδυνάτισε τώρα τελευταῖα; Μὲ τὸ καλό, πάντα μὲ τὸ καλὸ θέλει κυβέρνισμα. Ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς μακαρίτισσας τῆς μητέρας του, ἔχει ἀπάνου της ἕνα αἰώνιο φόβο, ἕνα παντοτεινὸ τρόμο, κάποια νευρικότητα στὰ κινήματά της, στὰ φερσίματά της, ἀκόμα καὶ στὴ σκέψη της Λοιπὸν τὰ ἄγρια μαλλώματά σου, περισσότερο κακὸ μπορεῖ νὰ τῆς κάμουν παρὰ καλό. Ἀχ! κ' ἡ καημένη μου ἡ κόρη, ἡ ἀξέχαστή μου ἡ κόρη, αὐτὸ μοῦ ἔλεγε πάντα ὅταν ζοῦσε. Μὲ τὸ καλὸ τὰ παιδιά, πάντα μὲ τὸ καλό.

ΦΙΝΤΗΣ. Ἡ μακαρίτισσα ποὺ εἶχε αὐτὲς τὶς στραβὲς ἰδέες, αὐτὲς τὶς ἀδυναμίες, γιὰ τὴν ἀνατροφὴ τῶν παιδιῶν, τιμώρησε μονάχη της τὸν ἑαυτό της. Αὐτὴ δημιούργησε τὸ σκληρὸ χαραχτῆρα καὶ τ' ἀγύριστο κεφάλι ἐκείνου τοῦ γιοῦ μου, ἴσαμε ποὺ τὸν εἶδε νὰ παίρνῃ δρόμο ἀπὸ δῶ μέσα, καὶ τότε ἄρχισε τὰ κλάμματα, ὥσπου τὸ μαράζι τὴν περιτριγύρισε ὅλην καὶ τὴν πῆρε μιὰ φορὰ γιὰ πάντα κι' ἀγύριστα...

ΓΙΑΓΙΑ Κι' ὡς τόσο πάντα τὄλεγε, πὼς ὁ Σταῦρος δὲ θἄφευγε ἀπὸ τὸ σπίτι του ποτέ, ἂν ἐσὺ ἤξερες τὸν καλὸ τὸν τρόπο, τὸ μαλακό, τὸν ἥσυχο, γιὰ νὰ τονὲ πείσῃς καὶ νὰ τονὲ κατορθώσῃς νὰ κάμῃ τὰ θελήματά σου.

ΦΙΝΤΗΣ Ὅσο γιὰ μένα, καλύτερα ποὺ τονὲ ξεφορτώθηκε ἀπὸ πανω μου. Τέτοιος ποὺ εἴτανε, θὰ μὲ βασάνιζε αἰώνια, ἴσαμε τὴ στερνή μου μέρα.

ΓΙΑΓΙΑ. Ἂν σ' ἄκουγε κανεὶς νὰ λὲς τέτοια λόγια γιὰ τὸ Σταῦρο μας, ποιός ξέρει τί μποροῦσε νὰ βάλῃ μὲ τὸ νοῦ του. Εἴτανε κανένα παρκλυμένο τὸ παιδί; Εἶχε τίποτα κακὲς συναναστροφές: Ἄφινε ποτὲ τὸ σπίτι του, γιὰ νὰ τρέξῃ καὶ νὰ μπερμπαντέψῃ στοὺς δρόμους; Τίποτα ἀπ' αὐτα, τὸ καημένο μου. Αὐτὸ ἕνα δρόμο ἤξερε, σκολειὸ καὶ σπίτι, σπίτι καὶ σκολειό

ΦΙΝΤΗΣ. Εἴτανε ἀγύριστο μυαλό, ἀδάμαστο, κ' εἶναι τὸ ἴδιο αὐτὸ σὰ νὰ εἶχε τὰ πιὸ κακὰ ἐλαττώματα. Εἶναι ἀλήθεια, πὼς εἴτανε καλὸς μαθητής, γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ θυμᾶσαι, ἄμα τέλειωσε τὸ γυμνάσιο, τοῦ εἶπα νὰ ξακολουθήσῃ μιὰ ἐπιστήμη, ὅποια ἔχει κλίση δὲν τονε στενοχώρησα γι' αὐτό... Εἶχε ἀνάγκη ἡ οἰκογένεια μας, τὄνομά μας ν' ἀποχτήσῃ ἕνα γραμματισμένο, ἕνα σπουδασμένο, ἕνα ἐπιστήμονα, γιὰ πολλοὺς λόγους. Χρήματα εἴχαμε, μᾶς ἔλειπε καὶ μιὰ θέση στὴν καλὴ κοινωνία ποὺ μόνο ἕνας ἐπιστήμονας μπορεῖ νὰ τὴν ἀποχτήσῃ. Κι' ἂν μ' ἄκουγε τότε, κ' ἐγὼ θὰ εἶμουνα χαριστημένος ἀπ' αὐτόν, κ' ἡ μητέρα του δὲ θὰ μαραζωνε καὶ δὲ θὰ χαλοταν ἄδικα ἀπ' τὸν καημό της, κι' αὐτὸς δὲ θὰ κατάντοῦσε ἕνας τυχοδιώχτης.

ΓΙΑΓΙΑ *(ποὺ τὰ μάτια της εἶναι βουρκωμένα).* Τὸ παιδάκι μου, τὸ παιδάκι μου, ὅσο τὸ συλλογι-

ρένθεσις ποιημάτων γεγραμμένων εἰς οἱονδήποτε ἰδίωμα τῆς δημώδους γλώσσης.

Η ΑΙΤΙΟΛ. ΕΚΘΕΣΗ

Αἱ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν προκαλούμεναι ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Βουλῆς συζητήσεις περὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης οὐδὲν ἄλλο πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἔσχον μέχρι τοῦδε ἢ ν' ἀποθαρρύνωσι τοὺς εὐαρίθμους ταύτης διαφθορεῖς ὥστε ν' ἀποπειραθῶσι νὰ εἰσπηδήσωσι διὰ τῶν βιβλίων των καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας ἀκόμη.

Πρὸς ποίλην λοιπὸν πάσης τοιαύτης ἐν τῷ μέλλοντι ἀποπείρας κατὰ τῆς ἑνότητος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης ἐσκέφθην νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν κρίσιν τῆς Βουλῆς τὴν κατωτέρω πρότασιν Νόμου εἰς τὴν ὁποίαν ἐπ' ἀφορμῇ τῆς εἰδικῆς ταύτης περιστάσεως ἐνόμισα σκόπιμον νὰ δώσω γενικώτερον χαρακτῆρα.

*

ΝΑ, τώρα καὶ ἡ συζήτηση ποὺ γινε στὴ Βουλή, παρμένη ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς περασμένης Κυριακῆς :

Ὁ κ. ΓΑΤΣΟΣ λέγει, ὅτι τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχασε ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων, εἶνε ἡ γλῶσσά της, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν νομοθετοῦμεν ἐπίσημον γλῶσσαν οὐδὲν ἄλλο πράττομεν εἰμὴ νὰ παρεμποδίζωμεν τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τῆς γλώσσης καὶ νὰ ἐγκαθιδρύωμεν τὴν λογοκρισίαν. (Εὖγε, εὖγε).

Ὁ κ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ λέγει, ὅτι ἐὰν ἡ Βουλὴ ἐπιληφθῇ κοινοβουλευτικῶς τῆς προτάσεως τοῦ κ. Καβαλλιεράτου εἶνε ἠναγκασμένος νὰ ἐπιφέρῃ πολλὰς τροποποιήσεις. Διότι πῶς δυνάμεθα, λέγει, νὰ τιμωρήσωμεν μόνον τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ὅταν ὑπάρχουν τόσα δημόσια ὄργανα, ἡ κοινωνία ὁλόκληρος, μεταχειριζόμενα γλῶσσαν, τὴν γλῶσσαν τῆς σήμερον, ἧς τὰ ὅρια εἶνε ἀπροσδιόριστα; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ καταρτίσωμεν εἰδικὸν συμβούλιον ..γλωσσικῆς ὀρθοδοξίας, οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ νὰ ἀναλάβουν μεταξὺ τῶν καθηκόντων των καὶ τὸ καθῆκον τῶν...γλωσσοφυλάκων καὶ νὰ ἱδρύσωμεν καὶ εἰδικὰς φυλακὰς διὰ τοὺς ὑποπίπτοντας εἰς γλωσσικὰ παραπτώματα, οἱ ὁποῖοι θὰ φυλακίζωνται, ὅπως καὶ οἱ... βλάσφημοι, οἱ οὐδέποτε φυλακιζόμενοι Πρέπει ὅμως νὰ ὑπάρχῃ τις, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῆς ἐν γένει ταύτης ὑποθέσεως πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπέρτατον κῦρος καὶ αὐτὸς ὁ ἀνώτατος τῆς γλώσσης ἐπόπτης πρέπει νὰ ὀνομασθῇ... Πάπας τῆς γλώσσης. Πρέπει δὲ νὰ ἑτοιμάσωμεν καὶ εἰδικὴν σφραγῖδα, διὰ ἧς νὰ σφραγίζωμεν τοὺς ὑποπίπτοντας εἰς γλωσσικὰ ἁμαρτήματα καθὼς καὶ νὰ καθορίσωμεν τὸν βαθμὸν τῶν ἐπιβλητέων εἰς αὐτοὺς ποινῶν. Ἐπιφυλάσσεται δὲ εἰς εὐθετωτέραν στιγμὴν νὰ δώσῃ τελειοτέραν εἰκόνα τῶν γλωσσοφυλακῶν τοῦ συστήματος. (Συχνότατοι γέλωτες διακόπτουν τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Παναγιωτοπούλου).

Ὁ Ἀρχηγλωσσοφύλακας

Ὁ κ. ΚΑΒΑΛΙΕΡΑΤΟΣ λέγει ὅτι ὑποβάλλει καὶ ἐπιμένει εἰς τὴν πρότασίν του διὰ νὰ μὴ ἐξυπνήσωμεν μίαν ἡμέραν μὲ δικαστικὰς ἀποφάσεις μὲ δημόσια ἔγγραφα κτλ. γραμμένα εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ χυδαϊσμοῦ ὑπὸ τοῦ οἴστρου τοῦ ὁποίου κατελήφθησαν πάντες οἱ ὀρεγόμενοι ἐθνικῆς δόξης. Καὶ ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἐθεσπίσθη νόμος καταλύων ὅλα τὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα, θεσπίζων μίαν ἐνιαίαν γλῶσσαν καὶ τιμωρῶν τοὺς παραβάτας αὐτῆς.

Τί θέλετε, κύριοι, νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἡ ὀνοματολογία τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου τῆς Ἀλεξάνδρας Παπαμόσχου, ἡ ὁποία λέγει ἐμπνοή καὶ ξεπνοή, ἀγγιγμός...

ΓΑΤΣΟΣ. Αὐτὰ τὰ ἀποκρούει ἡ καλαισθησία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ. Δὲν τὸν ἀφήνετε νὰ λέγῃ βρὲ ἀδερφέ.

Ἐξακολουθεῖ ὅμως ὁ κ. ΚΑΒΑΛΛΙΕΡΑΤΟΣ νὰ ἀναγινώσκῃ λέξεις ἐκ τοῦ βιβλίου τῆς κ. Παπαμόσχου ὑπὸ τὰς διαμαρτυρίας πλείστων βουλευτῶν λεγόντων «αὐτὰ τὰ ξέρουμε καὶ ὅλοι μας τὰ συχαινόμαστε».

Θὰ σᾶς παρακαλέσω, κ. βουλευταί, νὰ συναινέσητε ὅπως ἐγγραφῇ ἡ πρότασίς μου εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς ὁποίας ἡ Βουλὴ θὰ ἀκούσῃ πράγματα διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἐξεγερθῇ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις.

*

Η ΠΡΟΤΑΣΗ τοῦ κ. Καβαλιεράτου δὲ γράφτηκε στὴν «Ἡμερησία διάταξη» κ' ἔτσι δὲν ἐξεγέρθηκε ἡ ἐθνικὴ συνείδηση. Ἐξεγέρθηκε ὡστόσο τὸ ἐθνικὸ στομάχι μὲ τὶς ἀνοησίες τοῦ κ. Βουλευτῆ κ' ἔτσι δὲν ἔμεινε ἡ πρότασή του δίχως ἀποτέλεσμα.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΓΩΪΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΓΩΪΣΤΑΣ*)

Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον πραγματεύεται τὸ ἐθνικὸ ζήτημα ὁ Δουλεύτης, εἶναι θελκτικώτατος: «Ἡ πρώτη *ἀνάγκη* τῆς Ρωμιοσύνης, μᾶς λέει, εἶναι νὰ ξεσκλαβώσῃ τὶς ὑπόδουλες χῶρες της. Καὶ γιὰ νὰ κατορθωθῇ αὐτό, *πρέπει* νὰ χτυπηθῇ ὁ ἀτομικὸς ἐγωϊσμός, ποὺ πλημμυρίζει ὅλες τὶς ἐκδήλωσες τῆς ζωῆς, καὶ νὰ ἐνισχυθῇ ὁ ἐθνικὸς ἐγωϊσμός *Πρέπει* ὁ λαὸς νὰ τὰ πνίξῃ ἀτομικά του ἔνστικτα, νὰ συγκεντρωθῇ κάτω ἀπὸ τὴ σημαία τοῦ μεγάλου ἰδανικοῦ, νὰ δημιουργήσῃ καλὸ στρατὸ καὶ νὰ διαλέξῃ ἄξιους ἀρχηγούς. Ὁ μεγάλος ἐχθρὸς τοῦ Ἔθνους εἶναι ὁ *ἀτομικὸς ἐγωϊσμός*, κι' αὐτὸς εἶναι ἡ *ἀφορμὴ* ὅλης τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς σαπίλας Δίπλα σ' αὐτὸν ἔρχεται κάποτε καὶ ἡ ξενομανία. Γιὰ νὰ σωθοῦμε μᾶς *χρειάζεται* δυνάμωμα τοῦ *ἐθνικοῦ ἐγωϊσμοῦ*, ὁ ὁποῖος δὲ λείπει ἐντελῶς ἀπὸ τὶς ψυχὲς καὶ φανερώθηκε πάντα στὶς μεγαλες ἐθνικὲς συμφορές μας. Η Ρωμιοσύνη *χρειάζεται* ἀγώνα, ἀλλ' ἀγῶνα ἐθνικὸ καὶ ὄχι ἀγῶνα τάξεων. Ἡ Ρωμαίικη κοινωνία δὲν ἔχει ἀκόμα τάξες. γιατὶ δὲν παρουσιάστηκαν οἱ ὅροι ποὺ θὰ τὶς γεννήσουνε καὶ φαίνεται σὰ δύσκολο νὰ τὶς ἀποχτήσῃ πρὶ νὰ ξεσκλαβωθῇ καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ ζήσῃ τὴ φυσική της ζωή Ἡ σωτηρία, ἂν ἔρθῃ, θὰ ἔρθῃ ἀπὸ τοὺς Βουλγαροκάχους ;) τοὺς δημοτικιστάδες καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἀθλητισμό».

Ἰδοὺ μὲ λίγα λόγια τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς ἐνθουσιώδους ἀγορεύσεως τοῦ κ. Δουλεύτη. Τὴν λέω ἀγόρευση, γιατὶ δὲ διαφέρει καθόλου ἀπὸ ἕνα πολιτικὸ λόγο. Ἂν ἡ ἐξελιξις ἑνὸς Ἔθνους ἀκολουθεῖ κι' αὐτὴ κάποιους νόμους, οὔτε φαίνεται νὰ τὸ ὑποψιάστηκε ὁ ἀγορευτής μας. Πιστεύει μὲ χαριτωμένη παιδικὴ ἀφέλεια ὅτι τὸ κάθε Ἔθνος ἔχει ἀνεξάρτητη κι' αὐθύπαρκτη ζωὴ καὶ ὅτι τὴ ζωὴ αὐτὴ τὴν κανονίζουν *ἐλεύθερα καὶ ἀνεπηρέαστα* οἱ θελήσεις τῶν ἀτόμων ποὺ τὸ ἀποτελοῦν. Εἴμαστε ἀτομιστάδες; Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀπελπιστικό: Φτάνει νὰ γίνωμε ἐθνιστὰ καὶ ὅλα διορθώνονται Εἶναι ἀλήθεια εὐτυχεῖς ὅσοι κατορθώνουν νὰ πιστεύουν ὅτι ὅλα ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ἐνσυνείδητη θέλησή. Ἔτσι τὸ ἀποτέλεσμα τὸ μεταβάλλουν εὐκολώτατα σὲ αἰτία. Ἂς παρωμε ὡς παράδειγμα τὸν ἀτομισμό, γιὰ τὸν ὁποῖον ὁ κ. Δουλεύτης διαβεβαιώνει ὅτι εἶναι ἡ κυριώτερη *ἀφορμὴ* τῆς ἐθνικῆς παρακμῆς. Εἶναι πράγματι ἀφορμὴ ἢ μήπως εἶναι *ἀποτέλεσμα* κάποιας ἄλλης ἀφορμῆς ποὺ κρύβεται βαθύτερα; Τὴ γνώμη μου βρίσκω διατυπωμένη μέσα στ' ἀκόλουθα λόγια τοῦ ἄρθρου: «Ἡ θέση τῆς Ρωμιοσύνης θὰ εἴτανε πολὺ ἀπελπιστικὴ ἂν ὁ ἐθνικὸς ἐγωϊσμὸς ποὺ λείπει ὁλότελα ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ζωὴ τοῦ Ρωμιοῦ δὲν ἔδειχνε ὥρες ὥρες πῶς δὲ χαθηκε ἀπὸ κάθε καρδιὰ παρὰ κοιμᾶται μονάχα. *Τέτοιες ὥρες εἶναι οἱ μεγάλες ἐθνικές μας συμφορές*». Καὶ πάρα κάτω: «Νὰ ξέρανε οἱ Τοῦρκοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ρουμοῦνοι τί καλὸ μᾶς κάνουνε μὲ τοὺς κατατρεγμοὺς τους, θὰ παύανε νὰ μᾶς πολεμοῦνε, θὰ μᾶς ἀφήνανε νὰ χαθοῦμε ὁλότελα στὴ σαπίλα τῶν ἀκράτητων ἀτομικῶν ἐγωϊσμῶν» Κι' ἀκόμα: «Καθε τι ποὺ μπορεῖ νὰ ξυπνήσῃ σήμερα τὸν ἐθνισμὸ τοῦ Ρωμιοῦ ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς φανατίσῃ, εἶναι καλὸ γιὰ τὸ Ἔθνος» Τὰ λόγια αὐτὰ ὁμολογοῦν ὅτι τὸ ἐθνικὸ αἴσθημα δὲν παύει ποτὲ νὰ ὑπόκειται σὲ διακυμάνσεις καὶ ὅτι ἄλλοτε εἶναι δυνατώτερο, ἄλλοτε ἀσθενέστερο. Εἶναι δυνατώτερο ὅταν βρίσκει ἐμπόδια, ἐχθρούς, κινδύνους· εἶναι ἀσθενέστερο ὅταν ἀναπαύεται μέσα σὲ μαλακὴ ἀσφάλεια. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μία περίοδος πολέμων καὶ κατατρεγμῶν θὰ ἔχῃ ὡς *ἀποτέλεσμα* τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος, ἐνῷ μία περίοδος εἰρήνης θὰ συνεπιφέρῃ μιὰ ὑπεροχὴ τῶν ἀτομικῶν ἐγωϊσμῶν. Ἀλλὰ οἱ πόλεμοι καὶ συγκρούσεις μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν δὲ γίνονται γιὰ γοῦστο, οὔτε γιὰ διασκέδαση, οὔτε γιὰ τὴν ἐπίτευξη μιᾶς φυλετικῆς ἐπιλογῆς, οὔτε γιὰ

*) Ἡ ἀρχή του στὸν ἀριθ. 319.

ζομαι κ' ἐγώ . *(κλαίει)*. Θεὲς ξέρει ποῦ νὰ βρίσκεται, ποῦ νὰ τυραννιέται, ποῦ νὰ κακοπαθαίνει, μονάχο του, ὁλομόναχο στὸν κόσμο, καὶ μάλιστα τόσο καλομαθημένο ἀπὸ τὸ σπίτι του... Ἄχ ! δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ διώξῃς, δὲν ἔπρεπε.

ΦΙΝΤΗΣ. Ἐγὼ δὲν τὸδιωξα. Θυμᾶσαι πολὺ καλὰ πόσο ἐπέμενα τότε γιὰ νὰ μ' ἀκούσῃ καὶ ξακολουθήσῃ τὶς σπουδές του. Τοῦ ἔλεγα ἀκόμα πῶς θὰ τὸν ἔστελνα γιὰ πολὺν καιρὸ καὶ στὴν Εὐρώπη νὰ γίνῃ ἐκεῖ πέρα τέλειος στὴν ἐπιστήμη του. Μὰ αὐτὸς μοῦ ζητοῦσε «πρακτικὰ ἐπαγγέλματα», μοῦ ζητοῦσε — ἀκοῦς ; — τίποτα λιγότερο, τίποτα περισσότερο νὰ γίνῃ *σιδερᾶς* σὰν καὶ μένα Καταλαβε λοιπὸν κι' ὁ ἴδιος ὕστερα ἀπ' αὐτά, πῶς ἐδῶ μέσα δὲν μποροῦσε νὰ κάμῃ, καὶ πῆρε τὰ βρεμμένα του κ' ἔφυγε... Μὴ μοῦ λὲς λοιπὸν καὶ σύ, σὰν τὴ μακαρίτισσα, πῶς ἐγὼ τὸν ἔδιωξα ἀπ' τὸ σπίτι μου. Ἂς πάψω νὰ τ' ἀκούω αὐτὸ τοὐλάχιστο...

(Μπαίνει ἡ Ἀννούλα γελαστὴ καὶ πρόσχαρη).

ΓΙΑΓΙΑ. Ξύπνησες Ἀννούλα; Σηκώθηκες κιόλας ; Κ' ἐγὼ νόμιζα πῶς θὰ τονὲ πάρῃς γιὰ καλὰ τὸ μεσημεριανό σου.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Δὲν ξέρεις, γιαγιά μου, πῶς δὲν ἀγαπῶ τὸν ὕπνο ; Ἐγὼ δὲν εἶμαι καμωμένη γιὰ νὰ κοιμᾶμαι. Ἄχ ! κι' ἂς εἶταν νὰ εἶμουνα πάντα ξυπνητή. *(Πλησιάζει τὸ Φιντή).* Ἔπαψα νὰ εἶμαι κακιωμένη μαζί σας, πατέρα μου *(Κάνει νὰ τονὲ χαϊδέψῃ).* Νά, ἔπαψα νὰ εἶμαι κακιωμένη μαζί σας... *(Ἀλλάζει τόνο)* Κι' ἂς μοῦ κάματε τόσο κακό...

ΦΙΝΤΗΣ. Τὸ μαλλωμα δὲν εἶναι κακό. Εἶναι μάθημα. Πρόσεξε ἄλλη φορά.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Δὲ μιλῶ καλὲ γιὰ τὸ μαλλωμα. Τὸ κακὸ ποὺ μοῦ κάματε εἶναι ἄλλο. Τὸ πρωῒ εἶχα ξεχάσει ὁλότελα πῶς εἶμουνα ἄνθρωπος, νόμιζα πῶς ἔγινα κ' ἐγὼ ἕνα πουλάκι, ἕνα ὡραῖο πουλάκι, πῶς θὰ πετοῦσα ἀπάνου στὰ δέντρα, ὕστερα ἀπάνου στὰ βουνὰ κι' ἀπὸ κεῖ στὰ σύννεφα, ἀπάνου στὰ σύννεφα ἤρθατε ἐσεῖς καὶ μὲ κάματε νὰ γίνω πάλι, νὰ ! — νὰ γίνω σὰν ὅλους ἐδῶ κάτου, νὰ θυμηθῶ πῶς εἶμαι κ' ἐγὼ ἄνθρωπος, νὰ κλάψω, ν' ἀναστενάξω, νὰ πονέσω...

ΦΙΝΤΗΣ. Πάλι ἄρχισες, Ἀννούλα, νὰ λὲς ὄχι σωστὰ πράματα.

ΑΝΝΟΥΛΑ. Περίεργο, πατέρα μου. Μὰ ἐγὼ ὅ,τι λέω τὸ αἰστάνουμαι, νομίζω πῶς βγαίνει ἴσια ἀπ' τὴν καρδιά μου, καὶ καταλαβαίνω πῶς εἶναι σωστό, πῶς εἶναι πολὺ σωστό. Μάλιστα πολλὲς φορὲς νομίζω πῶς αἰστάνουμαι καὶ κάτι — πῶς νὰ τὸ πῶ — κάτι ποὺ μέλλει νὰ γίνῃ. Καὶ δὲ βγαίνω ποτὲ ψεύτρα. Νά, τὸ πρωῒ ποὺ εἶμουνα ἀνεβασμένη στὴ μουριά, κ' ἐπιασε ξαφνικὰ μιὰ λύπη, μιὰ βαθειὰ λύπη. Εἶπα πῶς κάτι κακὸ θὰ μοῦ γίνῃ. Δὲν πέρασε λίγη ὥρα ποὺ ἤρθατε ἐσεῖς, μ' ἐκεῖνες τὶς ἄγριες τὶς φωνές σας. *(Ἀλλάζει τόνο)* Ὅμως αὐτὴ τὴ στιγμὴ, πατέρα μου, εἶμαι ὁλο χαρά, εἶμαι ὁλόμακτη χαρά, κάτι καλὸ θὰ μοῦ συμβῇ, τὸ αἰστάνουμαι, τὸ βλέπω.

ΦΙΝΤΗΣ *(κοιτάζοντας τὸ ρολόγι του)* Δὲ θὰ σοῦ συμβῇ τὸ καλό Σοῦ συμβαίνει. Καὶ τὸ καλὸ ποὺ σοῦ συμβαίνει αὐτὴ τὴ στιγμὴ εἶναι τὸ πῶς, ἀντὶ νὰ σὲ μαλλώσω καὶ δεύτερη φορά, γι' αὐτὰ ποὺ λὲς, προτιμῶ νὰ βγῶ ἔξω.

ΓΙΑΓΙΑ. Φεύγεις, παιδί μου ;

ΦΙΝΤΗΣ. Ναί, πάω στὸ ἐργοστάσιο. Θέλω νὰ ριξω μιὰ ματιὰ στὸ γραφεῖο.

(Ὁ Φιντὴς φεύγει. Πάψη.)

ΑΝΝΟΥΛΑ *(ποὺ κάθεται σὰ συλλογισμένη).* Θὰ σοῦ πῶ, γιαγιά μου, ἕνα πρᾶμα, μὰ νὰ μὴ μὲ μαλλώσῃς.

ΓΙΑΓΙΑ. Μὰ γιατὶ νὰ σὲ μαλλώσω ; Εἶναι κακὸ αὐτὸ ποὺ θέλεις νὰ μοῦ πῆς ;

(Ἀκολουθεῖ)

τὴ διατήρηση τῶν ἐθνικῶν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καθορίζονται ἀπὸ λόγους ἐντελῶς οἰκονομικούς. Τὸ χρῆμα εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς καὶ τὸ μέσο. Χωρὶς χρῆμα οὔτε κανόνια, οὔτε καράβια, οὔτε ἀεροπλάνα, οὔτε ψωμί. Καὶ ἡ εἰρήνη ἐπίσης ἀποτέλεσμα οἰκονομικῶν συνθηκῶν. Καὶ μέσα στὴ διεθνῆ αὐτὴ κυκλοφορία τοῦ χρήματος ἕνα Ἔθνος εἶναι μιὰ μονάς, καὶ ὅταν τὸ Ἔθνος αὐτὸ λέγεται Ἑλλάς, καταντᾶει κάτι τι μεταξὺ μονάδος καὶ μηδενικοῦ. Ἐτσι καλοῦμαι τώρα τὴν ἐλεύθερη καὶ εὐσυνείδητη θέληση ὅλων τῶν Ἑλλήνων νὰ μεταβάλουν αὐτὴ τὴν ἀναγκαστικὴ, μοιραία καὶ ἀσυνείδητη πορεία τῶν γεγονότων. Τὸ κάμνω γιὰ νὰ εὐχαριστήσω μερικοὺς ποὺ αἰσθάνονται αἰωνίως τὰ δόντια τους ἀπὸ πατριωτικὰ ρίγη. Εἶναι δυνατὸν ἀ τὸ κατορθώσουν; Ὄχι. Ὅσο κι' ἂν φωνάξουν, ὅσο κι' ἂν κουνήσουν χέρια καὶ πόδια, δὲ θὰ μποροῦσαν ποτὲ νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴ μοιραία καὶ ἀλληλένδετη πορεία τῶν γεγονότων, τὴν ὁποίαν καθορίζουν ὄχι οἱ θελήσεις τῶν ὁποιωνδήποτε ἀτόμων ποὺ ἔζησαν ἢ ζοῦν, ἀλλὰ μερικοὶ νόμοι κοινοὶ γιὰ ὅλα τὰ Ἔθνη καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὶς ἐνσυνείδητες τάσεις τοῦ σήμερα καὶ τοῦ χτές.

Ἔτσι καὶ ὁ σοσιαλισμός, μὲ τὸν ἀγῶνα τῶν τάξεων, μᾶς παρουσιάζεται ὡς ἀναγκαστικὸ ἀποτέλεσμα νέων οἰκονομικῶν ὅρων καὶ ὄχι ὡς «ἀρρωστιάρικη τάσις βγαλμένη ἀπὸ ρωμαντικὰ (!) βιβλία», ὅπως θέλει ὁ κ. Δουλεύτης. Οἱ μεγάλες τεχνικὲς τελειοποιήσεις τῶν παραγωγικῶν μέσων, μὲ τὴν προοδευτικὴ συγκέντρωση τῶν κεφαλαίων ποὺ προκάλεσαν, ἀνέπτυξαν μιὰ τάξη ἀνθρώπων με κοινὰ συμφέροντα, τῆς ὁποίας ἡ ἀντίδραση, στὴν ἀρχὴ ἀσυνείδητη καὶ ἀσυστηματοποίητη, κατέληξε στὴ δημιουργία ἑνὸς συνεποῦς καὶ καθωρισμένου ἰδανικοῦ. Καὶ ἰδοὺ ὅτι σήμερα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων σὲ ὅλο τὸν κοσμο ἔχουν δώσει τὰ χέρια σὲ μιὰ κοινὴ συνεργασία, ἡ ὁποία κάθε μέρα ἐξακολουθεῖ νὰ γίνεται πλατύτερη καὶ δυνατώτερη.

Ἀλλὰ στὴν Ἑλλάδα, φωνάζουν μερικοί, ἡ ἐπιδημία αὐτὴ εἶναι ἄγνωστη. Αὐτὸ μοιάζει μὲ τὶς διαβεβαιώσεις μερικῶν ποιητῶν ὅτι στὴν Ἑλλάδα ὅλα εἶναι γαλάζια καὶ χρυσᾶ. Ἀλλ' αὐτοὶ οἱ αἰωνίως σκονισμένοι καὶ καπνισμένοι ὄγκοι ποὺ λέγονται φάμπρικες τί εἶναι; Κάτι ἄλλες μαῦρες τρύπες τοῦ ὀδηγοῦν κάτω ἀπὸ τὴ γῆ τί εἶναι; Καὶ κάτι ὄντα αἰωνίως σκυμμένα καὶ κουρασμένα τί εἶναι; Μήπως εἶναι αὐτοὶ οἱ Ἐργάτες; Ἢ μήπως εἶναι οἱ σκλάβοι κ' οἱ ἀδύνατοι, ποὺ πλάστηκαν γιὰ νὰ τρέφουν ἐμᾶς τοὺς ἐλεύθερους (!) καὶ τοὺς δυνατοὺς (!!); Κι' αὐτὰ ποῦ λένε πρῶτες ὕλες καὶ πλημμυρίζουν τὰ βουνά μας; Καὶ οἱ Σύλλογοι, κ' οἱ ἀπεργίες, καὶ ὁ Πανεργατικὸς τῆς Θεσσαλίας, κ' οἱ Σύλλογοι τῆς Ἄρτας καὶ τῆς Ἀθήνας κ' οἱ «Ἐργάτες» τοῦ Βόλου καὶ τῆς Σμύρνης; Κ' οἱ καυγάδες ποὺ ἔδοσαν καὶ πῆραν στὸ «Νουμᾶ»; Τί εἶναι ὅλ' αὐτά; Εἶναι πραγματικότητες ἢ ὄχι; Καὶ μᾶς δικαιολογοῦν ὅταν πιστεύομε ὅτι καὶ ἡ Ἑλλάς, ἀργὰ ἢ γρήγορα, θ' ἀκολουθήση τὸν παγκόσμιο δρόμο; Ποιός εἶναι ὁ λόγος ποὺ θὰ μᾶς ἀναγκάση νὰ ξεχωρίσωμε; Ποιὲς εἶναι οἱ ἀφορμὲς ποὺ θὰ καθορίσουν διαφορετικὴ διεύθυνση στὴν οἰκονομική μας ἐξέλιξη; Γιατί δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι ὁ Σοσιαλισμὸς εἶναι γέννημα *οἰκονομικῶν συνθηκῶν* καὶ ὄχι προϊὸν *διανοητικῶν τάσεων*. Ὅλ' αὐτὰ δὲ μᾶς τὰ ἐξήγησε κανένας. Κ' ἐκεῖνο ποὺ χαρακτηρίζει τοὺς περισσότερους κριτικοὺς εἶναι ἡ σύγχυσις αἰτιῶν καὶ ἀποτελεσμάτων. Δὲ θελουν νὰ καταλάβουν ὅτι ἡ σοσιαλιστικὴ ἰδέα ἔχει βάση καθαρῶς οἰκονομική. Νομίζουν ὅτι τὸ σοσιαλισμὸ τὸν γέννησαν οἱ πνευματικοί του ὑπέρμαχοι. Καὶ πιστεύουν ὅτι πολεμῶντας τὸ Μαρξιστικὸ σύστημα π. χ., μποροῦν νὰ ἀναιρέσουν τὴ σοσιαλιστικὴ πραγματικότητα. Εἶναι σὰ νὰ θέλη κανεὶς νὰ ξεπεστρέψη τὸν ἀτομισμὸ χτυπῶντας τὸ Νίτσε, τὸ Στίρνερ, τὸν Τσίρκεργορτ ἢ τὸν Ἴψεν. Ἐδῶ ἔγκειται ἀκριβῶς ἡ οὐτοπία, τὴν ὁποίαν τόσο καθαρὰ ἔδειξε ὁ Σκληρός. Γιατί πίσω ἀπὸ ἕναν ἀτομιστὴ ἢ ἕνα σοσιαλιστὴ ὑπάρχει μιὰ ἀσυνείδητη τάσις κ' ἕνα αἴσθημα, καὶ πίσω ἀπ' αὐτὰ ἕνας οἰκονομικὸς λόγος, καὶ πίσω ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸ λόγο μιὰ παραγωγικὴ ἰδέα, καὶ πίσω ἀπὸ τὴν παραγωγικὴ ἰδέα μιὰ κοινωνικὴ συνθήκη καὶ οὕτω καθεξῆς ἐπ' ἄπειρον. Αὐτὰ τὰ πράγματα εἶναι τόσο ἁπλᾶ καὶ φανερά, ποὺ μοῦ φαίνεται παράξενο πὼς ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ τὰ ἀρνοῦνται. Μὰ τώρα τελευταῖα ὅλα τὰ ζητήματα τῆς σκέψεως κατάντησαν ζητήματα... χαρακτῆρος. Γιὰ νὰ φιλοσοφήση κανεὶς δὲ χρειάζεται νὰ ὑποτάξη καὶ νὰ προσαρμόση τὸ πνεῦμα του στὴν ἐξωτερικὴ πραγματικότητα. Αὐτὸ ποὺ κάνει ἡ σβοῦρα εἶναι ἀρκετό: γυρίζει γύρω στὸν ἑαυτό της κ' ἔτσι μεταβάλλεται σ' ἕνα κέντρο, γύρω στὸ ὁποῖον περιστρέφονται κατ' ἀνάγκην, ἔστω καὶ μὲ διαφορετικὴ διεύθυνση καὶ ὁ Κόσμος καὶ ἡ Ζωή.

Freimburg.

Γ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΟΛΟΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Βγήκανε σὲ ὀμορφοτυπωμένο βιβλιοράκι τὰ «Μικρὰ τραγούδια» τοῦ φίλου Ἀλέξ. Μαυρουδῆ. Ὁ Μαυρουδῆς εἶναι γνωστὸς στοὺς φιλολογικοὺς κύκλους μας τόσο ἀπὸ τὰ μικρὰ τραγούδια του ὅσο κι ἀπὸ τὰ μικρὰ χρονογραφήματά του ποὺ γράφε ἄλλοτε στὴν «Ἀκρόπολη» μὲ τὸ ψευτόνομα Σάντσος. Γιὰ τὰ «Μικρὰ τραγούδια» τοῦ Μαυρουδῆ θὰ μιλήσει ἀργότερα στὸ «Νουμᾶ» κανένας εἰδικὸς ὁπωσδήποτε συνεργάτης μας».

— Τὸ «Ἔμπρὸς» τοῦ Βερολίνου (11 τοῦ Δεκέβρη) γράφει τἀκόλουθα: «Βγῆκε στὴν Ἀθήνα τὸν περασμένο μῆνα ἡ πρώτη σοσιαλιστικὴ ἐφημερίδα τῆς Ἀθήνας, τὸ «Μέλλον», ποὺ γιὰ τὴν ὥρα θὰ βγαίνει μιὰ φορὰ τὴ βδομάδα. Τὸ πρῶτο σοσιαλιστικὸ φύλλο τῆς Ἑλλάδας εἶναι ὁ «Ἐργάτης» τοῦ Βόλου ποὺ ἀνάμεσα στ' ἄλλα, δημοσίευσε ἑλληνικὴ μετάφραση τὸ «Κοινωνικὸ πρόγραμμα» τοῦ Μὰρξ καὶ Ἔγγελς. Τὸ «Μέλλον» ἀκολουθάει ἐπίσης τὶς ἰδέες τοῦ Μάρξ.

— «Τὸ φύλλο ὅμως ποὺ πρωτάνοιξε τὶς στῆλες του σὲ σοσιαλιστικὲς συζήτησες στὴν Ἑλλάδα καὶ μπορεῖ νὰ θεωρεῖ σὰν πρόδρομος τοῦ «Ἐργάτη» καὶ τοῦ «Μέλλοντος», εἶναι ὁ «Νουμᾶς», βδομαδιάτικο φιλολογικὸ φύλλο τῆς Ἀθήνας.»

— Καὶ ξακολουθεῖ τὸ Βερολινέζικο «Ἔμπρὸς» μιλῶντας γιὰ τὰ προσωπικὰ κόμματα ποὺ χάνουνται σὲ τιποτένιους καυγάδες μέσα στὴν Ἑλληνικὴ Βουλὴ καὶ τάζοντάς μας πὼς κι ὁ «Ἐργάτης» καὶ τὸ «Μέλλον» θὰ δουλέψουνε γιὰ νὰ ἱδρύσουν, ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα, ἕνα ἐργατικὸ πολιτικὸ κόμμα «γιὰ νὰ πάψει ἡ τωρινὴ ἐλεεινὴ κατάσταση τῆς χώρας».

— Οἱ τρεῖς ἀμίμητες Μισιριωτοκαριατούρες τοῦ κ. Στοματίου ποὺ δημοσιευτήκανε σὲ τρία φύλλα τῆς «Ἀκρόπολης» φεγγοβόλουνε σήμερα καὶ στὸ «Νουμᾶ». Γιατί ὅμως ὁ κ. Σταματίου νὰ μὴ μᾶς καρικατουρήσει καὶ τὸν κ. Καβαλιεράτο, φορτωμένονε στὴ ράχη του τὸ περίφημο νεμοσκέδιότου;

Νταραγάτης ἐθνικῶν γλωσσικῶν λειβαδιῶν

(Γελοιογραφία ὑπὸ τοῦ κ. Σταμ. Σταματίου ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη»).

Διδασκάλισσα τοῦ Ἀρχαιείου πανθεΐα

(Γελοιογραφία τοῦ κ. Σταμ. Σταματίου ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη»)

— Ἡ «Ἀκρόπολη» τῆς Δευτέρας ξεκατίνιασε ἀπ' τὸ «Νουμᾶ» τῆς περασμένης Κυριακῆς τὰ νούμερα τοῦ δείχνουν πόσα δίνουνε στὰ ἄλλα Κράτη οἱ Ἑθνικὲς τοῦ Τράπεζες. Ἡ «Ἀκρόπολη» χαρακτηρίζει γιὰ «κενδιαφέρον» τὸ ἄρθρο τοῦ *Πρακτικοῦ* οἰκονομολόγου μας. Καὶ γιατί δὲν εἶναι;

— Ἀπὸ τὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς ἀρμόνιοι ὁ «Κριτικὸς τοῦ Νουμᾶ» τὶς θεατρικές του μελέτες ποὺ εἶχε ἀναγγείλει στὸ τελευταῖο κριτικό του ἄρθρο. Ἡ πρώτη μελέτη του ποὺ θὰ δημοσιευτεῖ τὴν Κυριακὴ ἔχει τίτλο «Τέχνη καὶ δημοσιογραφία».

— Οἱ συντρομητὲς τοῦ Ἐξωτερικοῦ, ποὺ λάβανε ἀπὸ καιρὸ τὴν ἀπόδειξή τους (κι ἀκόμα κι ὅσοι δὲν τὴ λάβανε) πρέπει νὰ λογαριάσουν πὼς τελειώνει ἡ χρονιὰ καὶ νὰ φροντίσουνε νὰ μᾶς στείλουν τὴ συντρομή τους. Ἐλπίζουμε αὐτὴ τὴ φιλικιὰ συστάση νὰ μὴ τὴν περιφρονήσουνε.

— Στὸ σοφώτατο κ. Καβαλιεράτο ποὺ πῆρε σκρόπιες λέξες ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς κ. Παπαμόσκου καὶ τὶς παρουσίασε γιὰ γελοῖες τάχα στὴ Βουλή, μποροῦμε νὰπαντήσουμε, πάντα μὲ τὸν πρεπούμενο σὲ μιὰ τέτια σοφολογιότητα σεβασμό, πὼς ἂν πάρει σκρόπιες λέξες κι ἀπὸ τὸν Ὅμηρο κι ἀπὸ τὸ Ντάντε κι ἀπὸ τὸ Σαιξπῆρο κι ἀπ' ὁποιον ἄλλονε μεγάλο ποιητή, μπορεῖ νὰν τὶς παρουσιάσει εὔκολα εὔκολα γιὰ γελοῖες.

— Ἡ λέξη παίρνει γελοία ἢ σοβαρὴ μορφὴ ἀπὸ τὶς ἄλλες τὶς πλαϊνές της κι ἀπὸ ἀλάκαιρη τὴν ἔννοια—καὶ νὰ μᾶς συμπαθάει ὁ κ. Καβαλιεράτος ποὺ θελήσαμε νὰ συζητήσουμε σοβαρὰ μαζί του.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἡ ἀντίθεση, ρητορικὸ σχῆμα ἀπὸ τὰ δυνατώτερα. Μὰ καμιὰ φορὰ καὶ τί διδαχτικὴ ποὺ εἶναι ἡ ἀντίθεση. Μιὰ κυρία, τώρα τελευταῖα, πῆρε τὸ διπλωμά της ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο. Δοχτορέσσα! Ἴσαμ' ἐδῶ ἥσυχα ἥσυχα, σὰν ἄνθρωπος κι αὐτή, μολονότι γυναίκα, (ἀπὸ τὸν κακό, δὲ ξέρω ποιά χρονιὰ στὸ μεσαιώνα, ποὺ καλεστήκανε, δὲ θυμοῦμαι καλὰ ποῦ καὶ ποιοι κύριοι πατέρες, γιὰ νὰ κρίνουν ἂν εἶναι καὶ ἡ γυναίκα ἄνθρωπος). Δόχτορας ἢ δοχτόρισσα σημαίνει, ἁπλούστατα, πὼς μπορεῖς καὶ νὰ διδάσκης τὴν ἐπιστήμη σου, φτάνει νὰ πάρης ἕνα φετφᾶ γιὰ τοῦτο. Καὶ τὸν πῆρε τὸ φετφᾶ.

Γίνηκε ὑφηγήτρια. Ἐδῶ ἀλλαξε δρόμο ἡ ταχτική. Ὁ ἀντρίκειος κατζαμποσισμὸς προσβάλθηκε Ἡ γυναίκα εἶναι γιὰ τὴν κουζίνα μονοχά! Τιμητικώτατο γιὰ τις γυναῖκες, τις ἀδερφάδες, τις μητέρες τῶν ἐξοχώτατων ἀντροκοτζαμπασήδων ποὺ τοὺς πῆρε τὸ λεγόμενο φιλότιμο. Καὶ ἡ ὑφηγήτρια μὲ τὸ πρῶτο της μάθημα ἀποδοκιμάστηκε δὲν ξέρω ἀπὸ ποιούς κι ἀπὸ πόσους, μὰ βαλμένους πάντα καὶ ἀστόχαστους – πρόστυχα καὶ μεσαιωνικά.

Καὶ μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ πὼς τὸ Μάη τοῦ 1907 τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Οὐψάλας στὴ Σουηδία, τὸν καιρὸ ποὺ γιόρταζε τὰ διακόσια χρόνια ποὺ περάσαν ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκε ὁ Λιννάϊος, ὁ μέγας βοτανικός, ἔδωκε δίπλωμα, honoris causa, σὲ μιὰ γυναίκα· τὸ πρῶτο τιμητικὸ δίπλωμα ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Οὐψάλας· τιμὴ πρωτάκουστη, σπανιώτατη. Ἡ γυναίκα εἶναι ἡ Σέλμα Λάγγερλαιφ, ποιήτρια ποὺ ἔγραψε τὴ «Σάγα τοῦ Γκαίστα Μπαίρλιγκ», ἐπικὸ ἀριστούργημα, ποὺ καθρεφτίζεται μέσα του ὅλη ἡ Σουηδία. Τὴν εἴπανε πὼς αὐτή, μαζὶ μὲ τὸν ἀθάνατο Μιστράλ, εἶναι οἱ δυὸ μεγάλες ἐπικὲς φλέβες ποὺ γεννήσαν οἱ νεώτεροι καιροί. Δόξα καὶ τιμὴ στὴ γυναῖκα! Μόλις ἔλαβε τὸ τιμητικὸ δίπλωμα ἡ Σέλμα, οἱ φοιτητὲς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Οὐψάλας κουρντίσανε πρὸς τιμή της χοροὺς καὶ πανηγύρια. Καὶ γι' αὐτὸ ἀρχίζοντας ἔλεγα πὼς εἶναι διδαχτικὴ ἡ ἀντίθεση.

★

Ἕνας Ἄγγλος ἀκουσμένος ποιητής, ὁ Θωμᾶς Hardy, βάλθηκε νὰ πλάσῃ ποιητικὰ μέσα σ' ἕνα σχέδιο πλατύτατο καὶ σ' ἕνα θέατρο τῆς φαντασίας του ἀπέραντο τὴν ἐντύπωση ποὺ ἄφησε στοὺς πατριῶτες του τὸ πέρασμα τοῦ μεγάλου ἐπικοῦ κατακτητῆ, τοῦ πρώτου Ναπολέοντα. Καὶ σύνθεσ' ἕνα δρᾶμα, «τῶν ναπολεόντειων πολέμων», καθὼς τὸ λέει, τεράστιο στὸν ὄγκο. Ἀπὸ 19 πράξες, ἂν ἀγαπᾶτε, κι ἀπὸ 130 σκηνές. Σὲ τρία. Βγῆκε τώρα τελευταῖα στὴ Λόντρα τὸ τρίτο μέρος.

★

Ὀγδόντα ἑνὸς χρονῶν πέθανε στὸ Παρίσι ὁ Ἀλβέρτος Gaudry, περίφημος σοφὸς ποὺ τόνε θεωροῦνε ἱδρυτὴ τῆς νεώτερης παλαιοντολογικῆς ἐπιστήμης. Μεγάλη του ἡ ἐπιρροὴ στὰ ζητήματα τῶν φυσιογραφικῶν ἐπιστημῶν. Τὰ πρῶτα του ἔργα ἀπὸ τὰ 1852. Ἀμέσως ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔργα του φανέρωσε τὸ συνθετικό του νοῦ. Δοξάστηκε κι ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψη ποὺ ἔκαμε, μὲ τρία του διαδοχικὰ ταξίδια στὴν Ἑλλάδα, τῶν ἀπολιθωμάτων τοῦ Πικερμιοῦ. Ἕνα νέο κόσμο ηὗρε, ζωγράφισε μέσα στὸ βιβλίο του γιὰ τὴ «Γεωλογία τῆς Ἀττικῆς» ποὺ σημείωσε σταθμὸ στὴν ἱστορία τῆς παλαιοντολογίας. Σ' ἕνα του ἄλλο ἔργο «Δοκίμιο παλαιοντολογικῆς φιλοσοφίας» βγαλμένο στὰ 1896, δείχνεται ὁπαδός, ἀπὸ τοὺς πιὸ φωτισμένους, τῆς δαρβινικῆς θεωρίας.

★

Μιὰ σκέψη :

Κάποτε ντρέπομαι γιὰ τὴ σκέψη μου· ποτὲ δὲν ντράπηκα γιὰ τὴν καρδιά μου.

Κ**

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΑ

Ἐλπίζουμε πὼς ὁ Γραμ. τοῦ Χρηματιστηρίου κ. Νικολαΐδης δὲ θὰ σταματήσει τις ἀποκαλύψεις του, ποὺ μόλις τις ἄγγιξε στὴν ἀνοικτὴν ἐπιστολήν του ποὺστειλε στὸν Ὑπουργὸ κ. Γούναρη, ἀλλὰ θὰ τις ἐξακολουθήσει καὶ θὰ τις ἐκτείνει καὶ σὲ μερικὰ δῆθεν «ἐθνικὰ» τραπεζιτικὰ ἱδρύματα, στὰ ὁποῖα τὰ Διοικητικὰ Συμβούλια καταντήσανε ἀληθινὸς τραγέλαφος, ἀφοῦ ὅλοι, οἱ κάπως «μεμυημένοι» στὰ τραπεζιτικὰ παρασκήνια, ξέρουμε πῶς συγκροτιοῦνται.

Ὁ κ. Νικολαΐδης ἔχει ὑποχρέωση, μιὰ κι ἀρχίνησε νὰ ξεσκεπάζει τὰ τραπεζιτικὰ ἄπλυτα, νὰ μὴ σταματήσει, ἀλλὰ νὰ φέρει τὴ δουλειὰ αὐτὴ σὲ τέλος.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ζ Λεφ. Στεῖλε μας κανένα ἄλλο καλύτερο.—*κ. Ε Τ.* Οὔτε ἕνα. Γι' αὐτὸ ἀναγκαστήκαμε καὶ νὰν τὸ ξανατυπώσουμε.—*κ. Ν. Σταμ.* στὴ Βιέννη. Σωστὴ ἡ ἰδέα σου. τώρα ποὺ ξέπεσε τόσο τὸ φρ. ναύξηθεῖ κάπως ἡ συντρομὴ γιὰ τὸ ἐξωτερικό. μὰ πρέπει νὰν τὸ θελήσουν κι ὅλ' οἱ συντρομητές μας αὐτό. Ἴσως ἀργότερα τοὺς ρωτήσουμε.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

			31 Ὀκτωβρίου 1908	30 [illegible] 1908
Ταμεῖον	Εἰς μεταλλικὸν	Δρ.	3,422,701.34	3,044,034.12
	Εἰς Τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπέζης	»	546,735.—	693,810.—
	Εἰς κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα	»	1,314,659.—	1,224,887.—
Ἐξωτερικοὶ λ)σμοί.	Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν	»	41,438.110.51	41,662,986.02
	Προϊὸν ἐκδοθέντ. Ἐθν. Δαν. εἰς γρ. Ἑλλ. Σιδ. 4% τοῦ 1902	»	2.026,997.83	2,026,997.83
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ ἀναγ. κυκλοφ. Τραπ. Γραμμ.		»	62,778,575.42	62,778,575.42
» πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβερνησιν διδράχμων καὶ μονοδράχμων.		»	10,500,000.—	10,500,000.—
Ὁμολογίαι ἐθνικῶν δανείων	Εἰς χρυσὸν Δρ. 24,709,175.—			
	Εἰς Τραπ. Γραμμάτια » 33,640,903.10	»	58,359.078.10	58,822,311.75
Ἐντοκα γραμμάτια Ἑλλην. Δημοσίου εἰς τραπεζ. γρ/τια.		»	5,822,904.77	2,843,000.—
Προεξοφλήσεις		»	24,313,845.04	23,594,652.07
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων		»	3,190,757.46	3,214,854.46
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων.		»	18,826,578.34	18,120,499.97
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων		»	7.498,272.64	5,345,898 73
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ		»	70,046,060.94	71,816,909.73
Δάνεια εἰς δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα.		»	44,209,664.43	44,137,991.29
Χορηγήσεις εἰς γεωγοκτηματίας		»	12,306,548.02	13,434,516.45
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτημ.		»	5,588,646.56	5,630,589.66
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους ἑταιρείας		»	4,807,948.20	4,807.948.20
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης		»	1,250,000.—	1.250,000.—
Ὁμολογίαι λαχ. δαν. Ἐθν. Τρ. τῆς Ἑλλάδος 2 ½ % εἰς τρ. γρ.		»	786,498.—	786,498.—
Τοκομερίδια ἐν γένει		»		
Καταστήματα Τραπέζης καὶ κτήματα ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων		»	8,841,021.28	8,842,614.79
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς		»	3,094,080.51	3,070,840.57
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς Τραπεζ. Γραμματίων).		»	1,571,037.97	1,560,542.92
Διάφοροι λογαριασμοὶ		»	2,540,026.52	3,112,951.20
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ		»	387,852.46	1.715,315,60
Λ/σμὸς ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κέρδη Τραπεζ. Γραμματίων		»	1,218,560.—	1,218,560.—
Ἐξαγορὰ προνομίου Προνομ. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας		»	720,000.—	720.000.—
Προμήθεια τροφῆς λαχειοφόρου δανείου (εἰς Τραπεζικὰ Γραμμάτια)		»	150,000.—	150,000.—
Διάφορα		»	696,507.04	562.585,15
		Δραχ.	398,244,646.38	396.630,370.93

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικὸν κεφάλαιον.		Δρ.	20,000,000.—	20,000,000 —
Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τακτικὸν καὶ ἔκτακτον		»	13,500,000,—	13,500,000 —
Τραπεζικὰ Γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ:		»		
α') διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως.	Δρ. 62,778,575,42			
β') » » τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.	» 56,799,917.48	»	119,578,492.90	123,580,460.62
Τραπεζικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα		»	10,500,000.—	10,500,000. —
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικὸν		»	4.840,501.06	5,415,069.67
Καταθέσεις ἄτοκοι		»	12,264,081.14	11,813.138,45
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι		»	1,173,945.52	1,992,249.64
Μερίσματα πληρωτέα		»	240,860.—	294,220.—
Καταθέσεις Δημοσίου πρὸς χορήγησιν δανείων κατὰ τὸν ΒΦΜ' Νόμον		»		
Διεθν. Οἰκονομ. Ἐπιτροπὴ λ)σμὸς καταθ. ἐκ δημ. ὑπεγγ. προσόδων.	Εἰς χρυσὸν Δρ. 598,569.34 / Εἰς τρ. γρ. » 3,276,364.99	»	3,874,934.33	2,795,054.96
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν Δανείων εἰς χρυσόν		»	548,206.01	598.894.70
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς τρ. γραμ.		»	285,704.26	391.007,35
Καταθέσεις δημοσίου εἰς χρυσὸν		»	195,627.12	659,954,97
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια κατὰ τὸν Νόμον ,ΒΨΕ'		»	19,791.43	19,791.43
Ἔντοκοι κατ θέσεις Δημ. εἰς χρυσ. διὰ τὴν κατασκ. τοῦ Σ.Π.Δ.Σ.		»	2,026,997.83	2,026,997.83
» » » » τρ. γραμμ. » » »		»	9,448.21	36,933 21
Καταθέσεις ἐπὶ τόκῳ		»	125,350,685.38	122,118,933,40
Λαχειοφόρον Δάνειον Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν		»	41,871,390.—	41,871,390.—
» » » 2 ½ εἰς τραπεζ. γραμμάτια		»	20,472,800.—	20,472,800.—
Ὑπηρεσία Λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν		»	1,218,588.—	1,372,298.—
» » » 2 ½ % εἰς τραπεζ. γραμμάτια		»	162,977.50	173,625.—
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου.		»	11,546,813.45	11,405,891.88
Διάφορα		»	8,562,802.30	5.791,659,82
		Δραχ.	398,244,646.38	396,630,370,93

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Νοεμβρίου 1908.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ